MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
ADMINISTRACINĖS TEISĖS IR PROCESO KATEDRA

RYTIS VOSYLIUS
Strateginio valdymo ir politikos fakulteto
Teisės ir valdymo neakivaizdinių studijų programos studentas

ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLŲ TEISENOS PROBLEMOS EISMO PRIEŽIŪROS ERDVĖJE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
lekt. Remigijus Kalašnykas

Konsultantas –
doc. dr. Stasys Šedbaras

Vilnius, 2006

TURINYS

Įvadas.....3

1. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos teoriniai pagrindai.....6

1.1. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos sąvoka, uždaviniai ir principai.....6

1.2. Asmenys, dalyvaujantys administracinių teisės pažeidimų bylų procese.....9

1.3. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonės.....12

1.4. Įrodymai administracinių teisės pažeidimų bylose.....19

1.5. Organai (pareigūnai), įgalioti nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas.....23

2. Kelių eismo taisyklių administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadijos.....25

2.1. Teisenos stadijų teorinė samprata bei jos problemos.....25

2.2. Administracinių teisės pažeidimų bylų, susijusių su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, tyrimo praktika, problemos.....27

2.3. Administracinių teisės pažeidimų bylų, susijusių su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, nagrinėjimas bei problemos.....33

2.4. Nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose, susijusiose su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, apskundimo stadija bei problemos.....42

2.5. Nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose, susijusių su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, vykdymo praktika bei problemos.....45

Išvados ir pasiūlymai.....54

Literatūra.....58

Santrauka.....62

Priedas.....64

ĮVADAS

Eismo saugumas – viena aktualiausių šių dienų problemų visame pasaulyje. Pasaulinio kelių saugumo komisijos teigimu, ši problema, pražudanti 1,2 mln. žmonių per metus, yra „globalinė epidemija“, lygiai kaip ir maliarija bei tuberkuliozė. Keliuose žūsta daugiau jaunų vyrų negu per pastaruosius karus, daugiau gyvybių pasaulyje pasiglemžia tik ŽIV ir AIDS. Vienam žuvusiajam tenka apie 20–30 sužeistųjų, daugelį jų tenka gydyti medicinos įstaigose. Eismo įvykiuose sužeistų žmonių gydymui tenka 1–3 proc. bendrojo nacionalinio produkto, nepriklausomai nuo šalies ekonominio išsivystymo. Daugumai žmonių kelionė į darbą, mokyklą ar parduotuvę tampa pačia pavojingiausia veikla, kadangi dalyvavimas ir rizika eisme valandos eigoje yra 3–10 kartų didesnė nei darbe ar namuose. Eismo įvykiai – tai ne stichinės nelaimės, o žmogaus veiklos rezultatas. Eismo saugumo sistema gali būti nagrinėjama, pirmiausia, atsižvelgiant į pagrindinius jos komponentus: eismo aplinką, transporto priemones, teisės aktus, numatančius teisės normas ir atsakomybę, eismo dalyvius. Lietuva – avaringiausia valstybė tarp Europos Sąjungos valstybių narių. Valstybei ir visuomenei pereinant iš totalitarinės sistemos į demokratinį valstybinės santvarkos režimą, pasireiškia neteisingas laisvės ir demokratijos suvokimas. Labai dažnai jį lydi visuotinis įstatymų gerbimo ir laikymosi bei elementarios tvarkos neigimas. Mūsų piliečiai pradėjo dažnai neigti visuomenei priimtinų taisyklių laikymąsi, bet kokį jų teisių ribojimą suvokti kaip prigimtinių laisvių suvaržymą, įsivyravo nebaudžiamumo atmosfera, paminama bet kokia eismo kultūra ir tarpusavio pagarba. 2001 m. rugsėjo mėnesį Europos Komisijos patvirtintoje Baltojoje knygoje užsibrėžtas tikslas, suvienodinant baudų dydžius, nustatant papildomas priemones saugiam eismui užtikrinti, diegiant naujas ir pažangias technologijas, žuvusiųjų eismo įvykiuose skaičių iki 2010 m. sumažinti dvigubai. Šį tikslą pakartotinai užsibrėžė Europos šalių transporto ministrai 2003 m. spalio 24 d. priėmę Veronos deklaraciją. Viena iš eismo įvykių priežasčių – netobula ir neišsamiai suformuota eismo saugumą reglamentuojanti teisinė bazė. Praėjus 16 metų nuo Nepriklausomybės atkūrimo šalyje galioja iš esmės sovietinės teisės sistemos principais pagrįstas Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas, kurio veikimo sfera yra žymiai platesnė nei kitų kodeksų. Europos Komisijos 2003 m. spalio 21 d. rekomendacijoje dėl kelių eismo saugumo srities nuostatų vykdymo užtikrinimo (2004/345/EC) pasakyta: „iš tyrimų matyti, kad kontrolė yra reikšmingas ir veiksmingas būdas užkirsti kelių eismo įvykiams, žūtims ir sužalojimams bei jų skaičiui sumažinti“. Kontrolė pasireiškia administracinės teisinės prievartos taikymu. Administracinės teisinės prievartos priemonėmis sudaromos sąlygos tinkamai išnagrinėti

administracinių nusižengimų bylas bei pritaikomos administracinės sankcijos. Tinkamai sureguliuota teisinė bazė – vienas svarbiausių eismo įvykių mažėjimą sąlygojančių veiksnių.

Temos aktualumas. Mano apsisprendimą pasirinkti šią temą lėmė suvokimas, kad administracinių teisės pažeidimų bylos teisenos reglamentavimas neatitinka sparčių visuomeninių santykių pokyčių mūsų šalyje. Galiojančio Administracinių teisės pažeidimų kodekso skyriuose, reglamentuojančiuose administracinių teisės pažeidimų bylų teiseną, nėra pakankamai tiksliai reglamentuoti procesiniai veiksmai, kuriuos privalo atlikti organai (pareigūnai), tiriantys bei nagrinėjantys administracinių teisės pažeidimų bylas. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos reglamentavimas dažnai yra neaiškus, dviprasmiškas bei nenuoseklus. Dėl neaiškaus reglamentavimo praktikoje teisės normos taikomos skirtingai, daromos klaidos, dėl kurių neteisingai baudžiami asmenys ar formuojamas nebaudžiamumo principas, daromas neigiamas poveikis įstatymų autoritetui visuomenėje. Kelių eismo taisyklių pažeidimas – vienas dažniausiai visuomenėje padaromas administracinis teisės pažeidimas. Per metus vidutiniškai administracinėn atsakomybėn už Kelių eismo taisyklių pažeidimus patraukiama apie 300 000 asmenų. Didelė visuomenės dalis (ne tik asmenys pažeidę Kelių eismo taisykles) dėl šių pažeidimų tampa administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos dalyviais, todėl būtinas tikslus, aiškus bei teisingas administracinės teisenos reglamentavimas. Be to, Kelių eismo taisyklių pažeidimai, dažnai sukelia tragiškas pasekmes, todėl galima teigti, kad įvykdžius vieną administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos uždavinių, t. y. užkirsti kelią teisės pažeidimams, bus išvengta ir skaudžių šių pažeidimų pasekmių.

Darbo objektas – administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos teorija ir praktika, taip pat teisės taikymo ir reglamentavimo problemos.

Darbo tikslas – ištirti administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos teorines ir praktines įstatymų taikymo nuostatas, jų realizavimo dėsningumus ir trūkumus, šių nuostatų suderinamumą.

Darbo uždaviniai:

1. Sisteminiu požiūriu įvertinti administracinių teisės pažeidimų bylų teiseną ir nustatyti santykį su kitais teisiniais procesais.
2. Nustatyti galiojančius administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos reglamentavimo trūkumus.
3. Įvertinti administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadijų reglamentavimą Administracinių teisės pažeidimų kodekse.

4. Apibendrinti ir įvertinti organų, jų pareigūnų praktiką nagrinėjant administracinių teisės pažeidimų, susijusių su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, bylas, teisenos metu iškylančias problemas.
5. Pateikti siūlymus dėl norminių teisės aktų koregavimo, organų ir jų pareigūnų veiklos administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje tobulinimo.

Hipotezė. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos reglamentavimas neatitinka socialinių pokyčių, vykstančių teisinėje valstybėje, reikalavimų. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos reglamentavimas dažnai yra neaiškus, dviprasmiškas bei nenuoseklus.

Tyrimo metodika. Tema atskleista naudojant lyginamosios ir sisteminės analizės, dokumentų analizės, analitinį-kritinį, loginį metodus. Lyginamosios analizės metodu nagrinėjama administracinę teiseną reglamentuojančių teisės aktų nuostatos ir skirtingų autorių teisinėje literatūroje pateikiamos nuomonės. Sisteminės analizės metodu administracinių teisės pažeidimų bylų teisena nagrinėjama kaip teisės sistemos dalis. Dokumentų analizės metodu analizuojami teisės aktai, teismų išaiškinimai, mokslininkų suformuluotos doktrinos. Analitinio-kritinio ir loginio metodo pagalba nagrinėjami administracinės teisenos reglamentavime esantys trūkumai, pateikiamos išvados ir apibendrinimai, nustatomi trūkumai ir spragos teisinėje reglamentacijoje bei tai sąlygojančios priežastys, pateikiami tobulinimo būdai.

Tyrimo šaltiniai. Šiame baigiamajame darbe, kaip pagrindinis šaltinis, naudojamas Administracinių teisės pažeidimų kodekso IV ir V skyriai. Taip pat naudoti kiti įstatymai bei teisės aktai, lietuvių ir užsienio autorių mokslinė literatūra, teismų praktika, policijos įstaigose nagrinėtos administracinės bylos, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nagrinėti skundai dėl policijos pareigūnų veiksmų, statistiniai duomenys.

1. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos teoriniai pagrindai

1.1. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos sąvoka, uždaviniai ir principai

„Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ teisena apibūdinta kaip bylų nagrinėjimo tvarka[1]. Terminas „teisena“ mokslinėje teisinėje literatūroje ir įstatymuose suprantamas procesine prasme, t. y. kaip sistema procesinių normų, kurios reglamentuoja tam tikrų bylų iškėlimo, nagrinėjimo, tyrimo, nutarimų bylose priėmimo, priimtų sprendimų vykdymo bei apskundimo tvarką. „Teisena – tai ypatinga procesinės veiklos rūšis, įstatymų nustatyta procedūra atitinkamos grupės bylų nagrinėjimui“[2]. Teisena yra konkretaus teisinio proceso dalis, visos procesinės sistemos rūšis, tvarkinga procesinių veiksmų seka, kurioje siekiama subjektinių teisių gynimo ir teisinių pasekmių įgyvendinimo. Svarbiausias teisinio proceso požymis yra tas, kad jis yra sureguliuotas teisės normomis, t. y. procesinėmis teisės normomis, kurių pagalba yra įgyvendinamos materialinės teisės normos, realizuojamos subjektinės teisės ir teisinės pareigos, užtikrinama asmenų teisių ir teisėtų interesų apsauga.

Kaip ir pačios teisenos sąvoka, teisinėje literatūroje administracinės teisenos samprata apibrėžiama skirtingai. Galima surasti tokių administracinės teisenos apibrėžimų: „administracine teisena kaip sudedamąja administracinio proceso dalimi, vadintina administracinių bylų nagrinėjimo tvarka, taikoma vienodos materialinės teisinės prigimties bylų visumai“[3]; „administracinė teisena, kaip administracinio proceso (jurisdikcinio administracinio proceso) dalis – tai ypatinga administracinė veikla bendrų ir specialių procesinių normų pagalba sprendžiant apibrėžtos kategorijos bylas”[4].

Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso IV skyriaus „Administracinių teisės pažeidimų bylų teisena“ nuostatos nustato teisenos uždavinius, apibrėžia jos pagrindinius principus, numato svarbiausius procesinius veiksmus ir jų atlikimo tvarką, taip pat teisenos užtikrinimo priemones bei jų taikymo pagrindus. Šiame kodekso skyriuje apibrėžti valstybinių institucijų įgaliojimai atliekant proceso veiksmus administracinių teisės pažeidimų

---

[1] Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. –Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993. P. 837.

[2] Бахрах Д. Н., Э. Н. Ренов. Производство по делам об административных правонарушениях. –Москва, 1989. С. 147.

[3] S. Šedbaras. Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje. Monografija. –Vilnius: Justitia, 2006. P. 81.

[4] Бахрах Д. Н. Административное право. –Москва: НОРМА, 2001. С. 147.

bylose, nustatyta asmenų, dalyvaujančių šiose bylose teisinė procesinė padėtis, įtvirtintos kitos svarbios teisenos nuostatos. Administracinių teisės pažeidimų kodekso V skyriuje numatyti valstybės institucijų (pareigūnų) veiksmai taip pat yra procesinio pobūdžio bei glaudžiai susiję su kitais Administracinių teisės pažeidimų kodekso IV skyriuje numatytais procesiniais veiksmais. Kodekso V-jame skyriuje įtvirtintos teisės normos nustato nutarimų dėl skirtų administracinių nuobaudų vykdymo, kai kurių nuobaudų pakeitimo vienos kita tvarką ir reguliuoja kitus procesinio pobūdžio santykius. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 248 straipsnyje nustatyta, kad vienas iš administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos uždavinių yra „užtikrinti priimto nutarimo vykdymą“, todėl akivaizdu, jog nutarimų skirti administracines nuobaudas vykdymo procesas yra sudėtinė administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos sąvokos dalis.

Administracinių bylų teisenos įstatymas nustato bendrąją įvairių administracinių bylų nagrinėjimo administraciniuose teismuose procesinę tvarką, kai kuriuos atskirų bylų kategorijų nagrinėjimo ypatumus, taip pat administracinių teisės pažeidimų bylų, kuriose apskųsti priimti nutarimai, nagrinėjimo tvarką. Ši procesinė tvarka yra sudėtinė administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos dalis.

„Apibendrinant minėtas Administracinių teisės pažeidimų kodekso IV, V skyrių bei Administracinių bylų teisenos įstatymo normas, galima teigti, kad administracinių teisės pažeidimų bylų teisena – įstatymų reglamentuojama procesinė administracinių teisės pažeidimų bylų iškėlimo, jų tyrimo ir nagrinėjimo, nutarimų šiose bylose priėmimo, jų apskundimo ir vykdymo tvarka“[1].

Administracinių teisės pažeidimų bylų teisena pagal savo struktūrą panaši į baudžiamąjį procesą, tačiau ji paprastesnė, joje mažiau procesinių veiksmų, švelnesnės kardomosios priemonės. Su civiliniu procesu administracinių teisės pažeidimų bylų teiseną sieja tai, jog nutarimų vykdymas reglamentuojamas ne tik Administracinių teisės pažeidimų kodekso, bet ir civilinio proceso normomis. Išskirtinis administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos požymis, skiriantis ją nuo kitų teisinių procesų yra tas, kad daugeliu atveju poveikio priemonės pažeidėjams taikomos neteismine tvarka.

Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos uždaviniai apibrėžti Administracinių teisės pažeidimų kodekso 248 straipsnyje:

1. Laiku, visapusiškai, pilnutinai ir objektyviai išaiškinti kiekvienos bylos aplinkybes.
2. Išspręsti bylą tiksliai pagal įstatymus.

---

[1] P. Petkevičius. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisena. –Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2003. P. 14.

3. Užtikrinti priimto nutarimo įvykdymą.

4. Išsiaiškinti administracinių teisės pažeidimų priežastis ir aplinkybes, sąlygojančias juos padaryti.

5. Užkirsti kelią teisės pažeidimams.

6. Auklėti piliečius, kad jie laikytųsi įstatymų, stiprintų teisėtumą.

Šie uždaviniai – tai nurodymas, ką reikia pasiekti toje veikloje arba, ką reikia užtikrinti šia praktine veikla. Jie atspindi tiek jurisdikcinį (teisingas administracinių pažeidimų tyrimas ir sprendimas) tiek profilaktinį (naujų pažeidimų prevencija) teisenos aspektą.

Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos principai įtvirtinti Administracinių teisės pažeidimų kodekso ir Administracinių bylų teisenos įstatyme. Teisės principai – tai „svarbiausi teisės esmės konkretėjimo, reiškimosi būdai, arba pagrindinės teisinės idėjos, vertybinės orientacijos, kurios nurodo, kaip konkrečiomis teisės normomis turi būti reguliuojami žmonių santykiai, kad įgautų teisių ir pareigų vienovės pavidalą ir būtų humanizuojami ir demokratizuojami“[1]. Teisenos principais turi būti pagrįsti visi proceso veiksmai, atliekami administracinių teisės pažeidimų bylose. Visi principai organiškai susiję, svarbūs ir būtini. Pažeidžiant vieną principą, pažeidžiami ir kiti, pirmiausia – teisėtumo principas.

Kaip pavyzdį galima pateikti 2006 m. rugsėjo mėnesį Policijos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos nagrinėtą R. D. skundą. Pareiškėja skundė Kauno r. policijos komisariato pareigūno veiksmus, kuriais, jos manymu, buvo pažeistas nekaltumo prezumpcijos principas. Pareigūnas nagrinėdamas prašymą sutrumpinti specialiosios teisės atėmimo terminą priėmė nutarimą netrumpinti termino motyvuodamas tuo, kad R. D. turi galiojantį teistumą. Nagrinėjant skundą buvo nustatyta, kad pareiškėjos atžvilgiu teismo apkaltinamasis nuosprendis nebuvo įsiteisėjęs, nes jis buvo apskųstas. Dėl to priimant nutarimą netrumpinti specialiosios teisės atėmimo termino ne tik buvo pažeistas nekaltumo prezumpcijos principas, bet ir nepagrįstai atsisakyta sutrumpinti terminą, t. y. pažeistas teisėtumo principas.

Atsižvelgiant į galiojančius įstatymus ir išreikštas teisinėje literatūroje kai kurių autorių nuomones, galima teigti, kad administracinių teisės pažeidimų bylų teisena grindžiama šiais principais:

1) teisėtumo;

2) visų piliečių lygybės įstatymui ir institucijai (pareigūnui), nagrinėjančiai administracinio teisės pažeidimo bylą;

3) objektyvumo;

---

[1] A. Vaišvila. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2000. P.123.

4) nekaltumo prezumpcijos;
5) teisingumą administracinių teisės pažeidimų bylose vykdo tik teismas;
6) teisė į gynybą;
7) bylų procesas vyksta lietuvių kalba;
8) viešumo;
9) operatyvumo.

Vienas geriausiai administracinių teisės pažeidimų bylų teiseną charakterizuojančių principų – operatyvumo principas. Tai reiškia, kad šių pažeidimų bylos tiriamos, nagrinėjamos ir jose priimti sprendimai vykdomi per kuo trumpesnį laikotarpį. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 282 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad administracinių teisės pažeidimų bylos turi būti išnagrinėtos per penkiolika dienų nuo tos dienos, kai turintis teisę nagrinėti bylą pareigūnas gauna administracinio teisės pažeidimo protokolą ir kitą bylos medžiagą. Šio straipsnio 2 dalyje numatyti dar trumpesni nagrinėjimo terminai kai kurių kategorijų bylose (septynios, penkios, trys dienos, para). Procesas pagreitintos teisenos tvarka gali užtrukti vos keliolika minučių (pvz., skiriant baudą už Kelių eismo taisyklių pažeidimą pažeidimo padarymo vietoje ir pan.). Operatyvumo principas žinomas ir kituose procesuose, t. y. tiek baudžiamajame, tiek ir civiliniame procese, tačiau jų turinys aiškiai skiriasi. Praktiškai neįmanoma, kad baudžiamojo ar civilinio proceso stadijos užtruktų dieną ar kelias. Administracinio teisės pažeidimo bylos teisena gali prasidėti ir baigtis tą pačią dieną, procesui vykstant tiek ir įprastos, tiek ir ypatingosios teisenos tvarka.

Teisiniais principais pagrįsta administracinių teisės pažeidimų bylų teisena užtikrina administracinių teisės pažeidimų bylose valdymo institucijų, jų pareigūnų, teismų veiklos tvarką ir kryptingumą, teisėtumą bei asmenų teisių apsaugą.

1.2. Asmenys, dalyvaujantys administracinių teisės pažeidimų bylų procese

Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje dalyvauja daug asmenų. Administracinio teisės pažeidimo bylų teisenos dalyviai yra visi asmenys, kuriems suteiktos procesinės teisės ir pareigos, kurie vykdydami administracinę procesinę veiklą bei realizuodami savo teisinę padėtį administraciniuose procesiniuose santykiuose tarpusavyje sąveikauja. Teisenos dalyvių procesines teises, pareigas, teisinę procesinę padėtį nustato Administracinių teisės pažeidimų kodeksas ir Administracinių bylų teisenos įstatymas.

Administracinių teisės pažeidimo bylų teisenos dalyvius, pagal jų skirtingą teisinę padėtį, vaidmenį ir kitus santykius administracinių teisės pažeidimų bylų procese, galima skirstyti į tam tikras grupes. Mokslininkas D. N. Bachrachas teisenoje dalyvaujančius subjektus skirsto į „subjektus, turinčius viešą interesą, subjektus, turinčius privatų interesą, asmenis ir organus, atliekančius pagalbinį vaidmenį procese ir kitus, dalyvaujančius vykdymo procese“.[1]

Pirmąją grupę sudaro subjektai, ginantys viešąjį interesą. Tai kompetentingi pareigūnai, kuriems suteikta teisė priimti valdingus aktus, surašyti procesinius dokumentus, nuspręsti bylos eigą bei priimti sprendimą byloje. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 216 straipsnyje nurodoma, kad administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėja:

1) administracinės komisijos prie savivaldybių tarybų;

2) savivaldybių seniūnijų kaimo vietovėse seniūnai;

3) rajonų (miestų) apylinkių teismai (apylinkių teismų teisėjai);

4) policija, valstybinės inspekcijos ir kiti Lietuvos Respublikos įstatymų tam įgalioti organai (pareigūnai).

Subjektų, turinčių privatų interesą byloje, ratui priskiriamas asmuo, traukiamas administracinėn atsakomybėn, nukentėjusysis ir jų įstatyminiai bei įgaliotieji atstovai. Nuo pirmosios grupės subjektų jie skiriasi tuo, kad procese neturi valdingų įgalinimų.

Administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens statusas procese yra numatytas Administracinių teisės pažeidimų kodekso 272 straipsnyje. Jame nustatytos jo teisės ir pareigos. Tinkamai įgyvendinant šias teises realizuojami teisės į gynybą, kalbos ir kiti proceso principai.

Nukentėjusysis yra asmuo, kuriam administraciniu teisės pažeidimu padaryta moralinė, fizinė ar turtinė žala (ATPK 273 str. 1 d.). Atkreiptinas dėmesys, kad Baudžiamojo proceso kodekse taip pat išskiriamos tokios pat žalos rūšys. Civiliniame kodekse minima turtinė ir neturtinė žala. Autoriaus nuomone šios sąvokos kodeksuose turėtų būti suvienodintos.

Trečioji grupė – liudytojai, ekspertai, specialistai, vertėjai, kviestiniai, t. y. asmenys, atliekantys pagalbinį vaidmenį procese. Vieni (liudytojai, ekspertai) suteikia informacijos apie bylos faktus, tuo padėdami išaiškinti objektyvią tiesą, kiti (vertėjai, kviestiniai) – reikalingi įtvirtinant įrodymus, užtikrinant būtinas teisenos sąlygas.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso dvidešimtame skirsnyje „Asmenys, dalyvaujantys administracinio teisės pažeidimo bylų procese“ specialisto, kaip proceso dalyvio, sąvokos nėra, nors Administracinių teisės pažeidimų kodekso 187² bei 256 straipsniuose specialistas bei specialisto išvados paminėtos.

---

[1] Бахрах Д. Н. Административное право. Москва: НОРМА, 2001. С. 236.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 277 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ekspertą skiria administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėjantis organas (pareigūnas) tuo atveju, kai reikalingos specialios žinios arba kai reikalinga paaiškinti pateiktą prie protokolo ekspertizės aktą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2002 m. rugsėjo 22 d. konsultacijoje Nr. 4-93 „Dėl ekspertizės ar specialisto išvados“ aiškina: „ATPK tiesiogiai nereglamentuoja pareigūnų, įgaliotų surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, teisės skirti ekspertizę ar gauti specialisto išvadą. Tačiau ATPK 277 str. 1 d. sakoma, kad ekspertą skiria administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėjantis organas (pareigūnas) tuo atveju, kai reikalingos specialios žinios arba kai reikalinga paaiškinti pateiktą prie protokolo ekspertizės aktą. Naudojant sisteminį ir teleologinį teisės aiškinimą, darytina išvada, kad tais atvejais, kai administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymui būtina nustatyti, ar konkretūs daiktai yra administracinio teisės pažeidimo objektas, pareigūnas, surašęs daiktų paėmimo protokolą, turi teisę paskirti ekspertą ar kreiptis į ekspertinę įstaigą, prašydamas atlikti ekspertizę arba duoti specialisto išvadą.“[1] Atkreiptinas dėmesys, kad ši konsultacija buvo pateikta po to, kai 2000 m. rugsėjo 19 d. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 187[2], 253, 256, 292, 293, 296 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei 298 ir 300 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymu Nr. VIII-1931[2] Administracinių teisės pažeidimų kodekso 256 straipsnis buvo papildytas 3 dalimi: „Įrodymus renka, prireikus ekspertą ar specialistą skiria pareigūnai, turintys teisę surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą, taip pat administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėjantis organas (pareigūnas).“ Šiuo atveju galima dar kartą kalbėti apie Administracinių teisės pažeidimų kodekso nenuoseklumą, kuris klaidina net aukščiausius teisminės valdžios organus.

Baudžiamojo proceso kodekse kaip proceso dalyviai įvardinti ir ekspertas, ir specialistas. Šio kodekso 89 straipsnyje pateikiama tokia specialisto sąvoka: „Specialistas yra reikiamų specialių žinių ir įgūdžių turintis asmuo, kuriam pavedama atlikti objektų tyrimą ir pateikti išvadą arba paaiškinimus jo kompetencijos klausimais“.[3]

Autoriaus nuomone, Administracinių teisės pažeidimų kodekso dvidešimtas skirsnis turi būti papildytas straipsniu, kuriame būtų apibrėžta specialisto, kaip administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos dalyvio, sąvoka, jo teisės bei pareigos. Atitinkamai turi būti pataisyta ir 277 straipsnio 1 dalis nustatant, kad teisę skirti ar gauti ekspertizės aktą turi ir pareigūnas, tiriantis administracinį teisės pažeidimą.

Ketvirtajai teisenoje dalyvaujančių subjektų grupei priskiriami asmenys ir pareigūnai,

---

[1] http://www.lvat.lt/4_konsult/konsult.aspx?id=14.

[2] Valstybės žinios. 2000, Nr. 85-2570.

[3] Valstybės žinios. 2002 04 09, Nr. 37-1341.

dalyvaujantys nutarimo vykdymo procese. Tai teismo antstoliai, priverstinai išieškantys paskirtą baudą, visuomeninės organizacijos, darbdaviai, tarpininkaujantys sutrumpinant specialiosios teisės atėmimo terminus ir pan.

1.3. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonės

Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos tikslui pasiekti, sėkmingai įgyvendinti jos uždavinius Administracinių teisės pažeidimų kodekso 264 straipsnyje yra numatytos konkrečios šios teisenos užtikrinimo priemonės. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Lietuvos Respublikos įstatymų tiesiogiai numatytais atvejais, siekiant užkirsti kelią administraciniams teisės pažeidimams, surašyti protokolams, užtikrinti, kad būtų laiku ir teisingai nagrinėjamos bylos ir vykdomi nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose, leidžiamas asmens administracinis sulaikymas, asmens apžiūra, daiktų patikrinimas, daiktų ir dokumentų paėmimas, priverstinis transporto priemonės nuvežimas, transporto priemonės važiuoklės užblokavimas specialiu įtaisu arba vairuotojo nušalinimas nuo transporto priemonių vairavimo ir patikrinimas neblaivumui (girtumui) ar apsvaigimui nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų arba vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų nustatyti, asmenų, sulaikytų už administracinių teisės pažeidimų padarymą ir įtariamų, kad jie neblaivūs arba apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų, patikrinimas neblaivumui arba apsvaigimui nustatyti.“

Taikyti administracinių teisės pažeidimo bylų užtikrinimo priemones galima tik administracinio teisės pažeidimo bylose ir tik tokia apimtimi, kad būtų užtikrinti Administracinių teisės pažeidimų kodekso 264 straipsnio 1 dalyje numatyti tikslai. Pasiekus šiuos tikslus, toliau taikyti administracinio teisės pažeidimo bylų teisenos užtikrinimo priemones nėra pagrindo. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonių tvarką nustato Administracinių teisės pažeidimų kodeksas ir kiti įstatymai.

Be to, Administracinių teisės pažeidimų kodekso 263 straipsnyje yra numatyta dar viena administracinio poveikio priemonė – pažeidėjo pristatymas, kurios kodekso normos nepriskiria prie 264 straipsnyje išvardintų administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonių. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 263 straipsnis aiškiai nustato, kad ši priemonė taikoma administracinėn atsakomybėn traukiamą asmenį pristatyti, jo asmenybei nustatyti, pažeidimo protokolui surašyti bei užkirsti kelią teisės pažeidimui. Autoriaus nuomone,

pažeidėjo pristatymas yra teisenos užtikrinimo priemonė ir turi būti įvardinta Administracinių teisės pažeidimų kodekso 264 straipsnyje.

Šiek tiek plačiau panagrinėsime Administracinių teisės pažeidimų kodekse paminėtas bylų teisenos užtikrinimo priemones, kurios dažniausiai naudojamos policijos pareigūnų eismo priežiūros užtikrinimo srityje.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad padarius pažeidimą, už kurį pagal šį kodeksą gali būti skiriamas atėmimas teisės vairuoti transporto priemonę, – iki byloje priimto nutarimo iš vairuotojo paimamas vairuotojo pažymėjimas arba transporto priemonės registracijos dokumentai ir išduodamas laikinas leidimas vairuoti transporto priemonę arba laikinas transporto priemonės registracijos dokumentas ir apie tai įrašoma administracinio teisės pažeidimo protokole. Jeigu priimamas nutarimas atimti teisę vairuoti transporto priemonę, vairuotojo pažymėjimas negrąžinamas, o laikino leidimo galiojimas pratęsiamas, iki baigsis terminas, nustatytas skundui paduoti, arba iki bus priimtas sprendimas dėl skundo. Ankstesnėje šio straipsnio redakcijoje buvo nustatyta, kad vairuotojo pažymėjimas paimamas ir tais atvejais, kai už administracinį teisės pažeidimą numatyta bauda, o vairuotojo pažymėjimas negrąžinamas, iki bus sumokėta paskirta bauda.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2001 m. spalio 2 d. nagrinėdamas bylą Nr. 11/2000[1] nutarė pripažinti, jog Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 4 dalies nuostata, kad jeigu priimamas nutarimas skirti baudą, vairuotojo pažymėjimas negrąžinamas, iki bus sumokėta paskirta bauda, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui. Konstitucinis Teismas konstatavo kad, „įstatymu nustatant atsakomybę, taip pat jos įgyvendinimą, turi būti išlaikoma teisinga pusiausvyra tarp visuomenės ir asmens interesų, kad būtų išvengta nepagrįsto asmens teisių ribojimo. Remiantis šiuo principu, įstatymais asmens teisės gali būti apribotos tik tiek, kiek yra būtina viešiesiems interesams ginti, tarp pasirinktų priemonių ir siekiamo teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo privalo būti protingas santykis. Šiam tikslui pasiekti gali būti nustatytos tokios priemonės, kurios būtų pakankamos ir ribotų asmens teises ne daugiau negu yra būtina.“

Atsižvelgiant į šį Konstitucinio Teismo nutarimą, 2004 m. sausio 29 d. įstatymu Nr. IX-1995[2] pakeista Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 4 dalis bei nustatyta, kad iki byloje priimto nutarimo vairuotojo pažymėjimas gali būti paimamas tik tuo atveju, jei padaromas pažeidimas, už kurį gali būti skiriamas teisės vairuoti transporto priemonę

---

[1] Valstybės žinios. 2001, Nr. 85-2977.

[2] Valstybės žinios. 2004, Nr. 25-763.

atėmimas. Diskutuotina, ar šis pakeitimas bei 269 straipsnio 4 dalyje esanti nuostata dėl laikino leidimo vairuoti transporto priemonę išdavimo vietoj paimto vairuotojo pažymėjimo, o tuo labiau transporto priemonės registracijos dokumentų paėmimas ir laikino registracijos dokumento išdavimas, atitinka šį Konstitucinio Teismo nutarimą.

Konstitucinis Teismas aukščiau minėtoje byloje konstatavo, kad „Vairuotojo pažymėjimo negrąžinimas, iki bus sumokėta paskirta bauda, ir išdavimas laikino leidimo vairuoti transporto priemonę reiškia įgytos teisės suvaržymą, nes nustatomas tik laikinas leidimas ja naudotis, tuo tarpu teisės vairuoti transporto priemonę atėmimas kaip administracinė nuobauda nėra paskirtas. Vairuotojo pažymėjimo negrąžinimas, iki bus sumokėta paskirta bauda, iš esmės reiškia, jog asmuo užsienyje negali pasinaudoti dokumentu, liudijančiu jo teisę vairuoti transporto priemonę. Laikinas leidimas vairuoti transporto priemonę reiškia ir tai, kad yra suvaržomas asmens turimos teisės vairuoti transporto priemonę įgyvendinimas Lietuvoje, nes toks leidimas galioja tik laikinai ir jo galiojimas turi būti pratęsiamas.“[1]

Administracinių bylų nagrinėjimas dėl tam tikrų priežasčių kartais trunka ilgą laiko tarpą. Be to, apskundus nutarimą atimti teisę vairuoti transporto priemones bylų nagrinėjimas teisme taip pat užtrunka. Visą šį laiką asmuo priverstas naudotis laikinu leidimu. „Konstitucinio Teismo suformuotoje doktrinoje nutarimas sudaro vieną visumą. Logiška seka, jog įpareigojanti yra ne tik rezoliucinė, bet ir konstatuojamoji dalis. Taisydamas teisės aktus, įstatymų leidėjas turi vadovautis ne tik rezoliucine dalimi, bet ir konstatuojamoje dalyje išdėstytais motyvais, kuriais pagrindžiamas Konstitucinio Teismo sprendimas“.[2] Taigi, nors Konstitucinis Teismas konstatavo, jog laikinas leidimas suvaržo asmens turimą teisę vairuoti, įstatymo leidėjas į tai neatsižvelgė.

2006 m. balandžio 13 d. administracinę bylą Nr. N^{9}–62-461/2006[3] dėl laikino leidimo yra nagrinėjęs ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. Patrauktasis administracinėn atsakomybėn asmuo buvo kaltinamas nepratęsęs laikinojo vairuotojo pažymėjimo galiojimo laiko. Teismas konstatavo, kad vairuotojo pažymėjimą paėmė policija, kuri pareiškė kaltinimą ir todėl jai, kadangi apskųstas jos nutarimas, kyla pareiga tinkamai įforminti tokį leidimą iki skundo išnagrinėjimo proceso pabaigos. Galima situacija, kad kaltinimas gali būti pripažintas nepagrįstas ar neteisėtas. Pagal teisės principus tokiu atveju negali nukentėti vairuotojas arba jam negali būti uždedamos tokios pareigos, kurių nenumato norminiai aktai.

---

[1] Valstybės žinios. 2004, Nr. 25-763.

[2] V. Sinkevičius. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos ribos. Konstitucija XXI amžiuje. Jurisprudencija. 2002, Nr.30 (22), P. 132.

[3] http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=d5fc9017-f295-4d8b-aab9-0bd7ac2fda46.

Kaip jau minėta, visiškai nesuprantama nuostata dėl laikino transporto priemonės registracijos dokumento išdavimo, nes tarp šio dokumento ir suteiktos teisės vairuoti nėra jokio ryšio. Tuo labiau šio dokumento paėmimas gali suvaržyti ne tik teisės pažeidėjo teises, bet ir kitų asmenų (pvz., transporto priemonės savininko).

Galimas sprendimas – atsisakyti dokumentų paėmimo iki byloje priimto nutarimo. Vairuotojo pažymėjimas turėtų būti paimamas tik įsigaliojus nutarimui atimti teisę vairuoti. Vairuotojo pažymėjimas yra dokumentas, patvirtinantis teisę vairuoti transporto priemones. Už tam tikrus Kelių eismo taisyklių pažeidimus numatytas teisės vairuoti transporto priemones atėmimas, o ne dokumento, patvirtinančio teisę vairuoti, atėmimas. Asmuo, kuriam atimta teisė vairuoti transporto priemones, negali vairuoti nepriklausomai nuo to ar jo vairuotojo pažymėjimas paimtas ar ne. Praktikoje policijos pareigūnas sustabdęs transporto priemonę turi galimybę patikrinti, ar vairuotojui nėra atimta teisė vairuoti. Nustačius, kad asmuo teisės atėmimo laikotarpiu vairuoja transporto priemonę, jis ne tik traukiamas administracinėn atsakomybėn. Asmeniui vengiančiam atiduoti policijai vairuotojo pažymėjimą, vadovaujantis Administracinių teisės pažeidimų kodekso 326 straipsnio 3 dalimi, gali būti pratęsiamas teisės vairuoti atėmimas tam laikui, per kurį buvo neteisėtai naudojamasi vairuotojo pažymėjimu.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad padarius tam tikrus 124^1 ir 132^1 straipsniuose numatytus pažeidimus, policijos pareigūnai turi teisę priverstinai nuvežti transporto priemonę Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 7 dalyje išvardintas baigtinis sąrašas, kokiais atvejais gali būti priverstinai nuvežama transporto priemonė, tačiau čia nėra paminėtas atvejis, kai asmuo transporto priemonę vairuoja neblaivus (apsvaigęs) ar neturėdamas teisės vairuoti. Viena iš sąlygų leidžiančių naudoti teisenos užtikrinimo priemones – siekis užkirsti kelią administraciniams teisės pažeidimams. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 660 „Dėl Policijos patrulių veiklos instrukcijos patvirtinimo“[1] patvirtintos Policijos patrulių veiklos instrukcijos 98 punkte nustatyta, kad jei asmenį nušalinus nuo transporto priemonės vairavimo jos saugumu pats nušalintas asmuo negali pasirūpinti ar transporto priemonės stovėjimas trukdo transporto ar pėsčiųjų eismui arba kitaip pažeidžia kitų asmenų teises, minėta transporto priemonė gali būti priverstinai nuvežama teisės aktų nustatyta tvarka. Praktikoje gana dažnai pasitaiko atvejų, kai nušalintas nuo vairavimo asmuo, priverstinai nenuvežus transporto priemonės, vėl ją vairuoja tuo ne tik darydamas administracinį pažeidimą, bet ir keldamas didelį pavojų ne tik savo, bet ir

[1] Valstybės žinios. 2003, Nr. 23-985; 2005, Nr. 38-1265.

kito žmogaus sveikatai ar net gyvybei. Dėl nepakankamo transporto priemonių, kurias vairuoja neblaivūs asmenys, priverstinio nuvežimo reglamentavimo, policijos pareigūnų, priverstinai nuvežusių tokias transporto priemones, veiksmai dažnai skundžiami. Kaip pavyzdį galima pateikti 2006 m. rugpjūčio 4 d. S. P. prašymą pradėti ikiteisminį tyrimą, pateiktą Specialiųjų tyrimų tarnybos Klaipėdos skyriui. Pareiškėjas nurodo, kad Klaipėdos r. policijos komisariato pareigūnai piktnaudžiavo tarnyba priverstinai, be teisinio pagrindo, numatyto Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnyje, nuvežtdami automobilį, kurį jis vairavo neblaivus. Be to, pareiškėjas nurodė, kad kartu su juo važiavusi keleivė turėjo vairuotojo pažymėjimą ir galėjo pasirūpinti automobiliu. Pareiškimo tyrimo metu buvo nustatyta, kad automobilis, kurį pastebėję pavojingai važiuojant sustabdė kiti vairuotojai, stovėjo važiuojamoje dalyje, tamsoje neapšviestame kelio ruože, todėl paliktas šioje vietoje galėjo trukdyti transporto eismui bei kelti realią grėsmę eismo saugumui. Be to, jį vairavęs neblaivus S. P. transporto priemonės saugumu pasirūpinti atsisakė. Vadovaudamiesi Policijos patrulių veiklos instrukcijos 98 punktu, policijos pareigūnai nusprendė automobilį nuvežti į saugojimo aikštelę.

Autoriaus nuomone, siekiant aiškaus reglamentavimo nuostata dėl nušalinto nuo vairavimo asmens transporto priemonės priverstinio nuvežimo turi būti įtvirtinta Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnyje.

Vadovaujantis Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 8 dalimi, už tam tikrus kodekso 124[1] straipsnyje numatytus pažeidimus (transporto priemonės stovėjimas nesilaikant kelio ženklų ar ženklinimo, Kelių eismo taisyklėse nustatytos transporto priemonių stovėjimo tvarkos tose vietose, kur yra stovėjimo automatai arba atitinkami mokamo stovėjimo ženklai, nesilaikymas), policijos pareigūnai turi teisę užblokuoti transporto priemonės važiuoklę specialiu įtaisu Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Ankstesnėje Administracinių teisės pažeidimų kodekso redakcijoje, galiojusioje nuo 2001 m. gegužės 30 d. iki 2004 m. vasario 14 d., buvo nustatyta, kad užblokuoti transporto priemonės važiuoklę specialiu įtaisu turi teisę policijos pareigūnai kartu su savivaldybės tam įgaliotais asmenimis. „Administracinė prievarta yra valstybės monopolis ir bet kas jos taikyti negali. Todėl tokių veiksmų negali atlikti jokios privačios mokesčius už automobilių stovėjimą renkančios ar panašios kompanijos“[1].

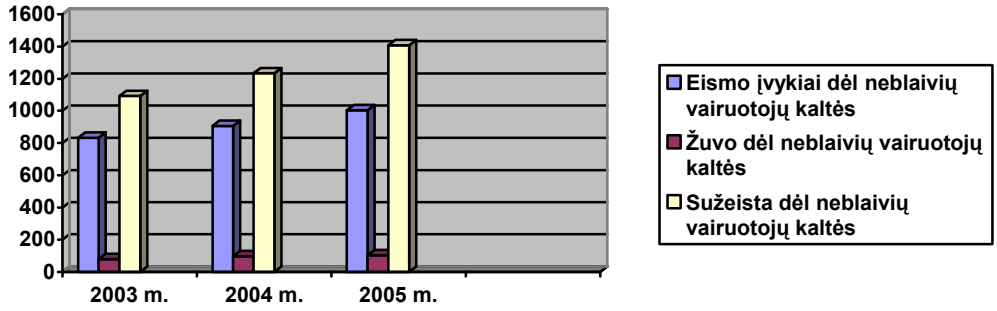
Administracinių teisės pažeidimų kodekso 270 straipsnyje nustatyta, kad „Vairuojantys transporto priemones, vidaus vandenų transporto priemones vairuotojai, civilinės aviacijos specialistai arba kitokie asmenys, jeigu yra pakankamai pagrindo manyti, kad jie neblaivūs ar

[1] S. Šedbaras. Administracinė atsakomybė. –Vilnius: Justitia, 2005. P. 42.

apsvaigę nuo narkotinių priemonių, turi būti nušalinami nuo transporto priemonių, vidaus vandenų transporto priemonės vairavimo arba kitų pareigų ir nustatyta tvarka turi būti patikrinama jų neblaivumo ar apsvaigimo nuo narkotinių priemonių būsena.“ Iš įstatymo matyti, kad šią teisenos užtikrinimo priemonę pareigūnai ne tik turi teisę taikyti, bet ir privalo.

Europos Komisijos 2003 m. spalio 21 d. rekomendacijoje dėl kelių eismo saugumo srities nuostatų vykdymo užtikrinimo (2004/345/EB)[1] kaip viena pagrindinių mirtinų eismo nelaimių priežastis yra įvardintas vairavimas apsvaigus nuo alkoholio. Per pastaruosius trejus metus (2003–2005 m.) Lietuvos keliuose dėl neblaivių vairuotojų kaltės žuvo 242 žmonės, t. y. 10,9 procentų visų žuvusiųjų (1 pav.). Deja, tiek žuvusiųjų, tiek sužeistų, tiek pačių eismo įvykių

1 pav. Eismo įvykiai dėl neblaivių vairuotojų kaltės

dėl neblaivių vairuotojų kaltės skaičius kasmet didėja. Per metus mūsų šalyje vidutiniškai išaiškinama apie 20 000 asmenų, kurie vairuoja transporto priemones neblaivūs. Europos Komisija aukščiau minėtoje rekomendacijoje siūlo, kad valstybės narės „užtikrintų, kad kaip pagrindinis vairavimo esant neblaiviam kontrolės principas būtų atsitiktiniai reidai, atliekami naudojant alkoholio testavimo prietaisus ir pasirenkant tokį reidų atlikimo būdą, kuris užtikrintų jų veiksmingumą; tuo tikslu visada turėtų būti užtikrinama, kad atsitiktiniai alkoholio testavimo reidai būtų vykdomi reguliariai tose vietose ir tokiu laiku, kai Kelių eismo taisyklės taip pažeidžiamos nuolat ir dėl to padidėja eismo įvykių rizika, bei užtikrintų, kad alkoholio testavimo reidus atliekantys pareigūnai, įtarę vairavimą išgėrus, naudotų tikslius iškvepiamo oro analizatorius“.[2] Europos Eismo Policijos Tinklo TISPOL duomenimis, 2005 m. gruodžio 12–18 d. alkoholio testavimo reidas buvo organizuotas dvidešimt dviejose Europos valstybėse. Per šias dienas buvo patikrinta 716 438 transporto priemonių vairuotojų, iš kurių 9 368 (1,3 procentų) vairavo transporto priemones neblaivūs.[3] Lietuvos Respublikos Vyriausybės

[1] http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2004/l_111/l_11120040417en00750082.pdf.

[2] Ten pat.

[3] www.tispol.org.

2006 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 452 patvirtintose Transporto priemones vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nustatymo taisyklėse[1] nustatyta, kad policijos pareigūnai gali tikrinti transporto priemonės vairuotoją tik įtariamą esant neblaivų (girtą). Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 660 patvirtintos Policijos patrulių veiklos instrukcijos[2] 102 punkte įtvirtinta nuostata leidžia policijos specialiųjų akcijų metu transporto priemonių vairuotojus tikrinti alkoholio kiekio matuokliu ar taikyti kitas greito tyrimo priemones ir nesant neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo požymių. Autoriaus nuomone, tokia nuostata turėtų būti įtvirtinta ir minėtose Vyriausybės patvirtintose taisyklėse.

Transporto priemones vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nustatymo taisyklėse nustatyta, kad asmenų, vairuojančių transporto priemones, iškvėptame ore, kraujyje, šlapime, seilėse ar kituose organizmo skysčiuose leidžiama maksimali etilo alkoholio koncentracija vairavimo metu yra 0,4 promilės. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija yra pateikusi Administracinių teisės pažeidimų kodekso 126 ir 127 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą[3]. Įstatymo projekte numatoma sumažinti leistiną alkoholio koncentraciją kraujyje iki 0,2 promilės vairuotojams, kurie vairuoja transporto priemones, kurių maksimali leidžiama masė didesnė nei 3,5 tonos arba kuriose yra daugiau kaip 9 sėdimos vietos. Suprantama, kad eismo įvykiai, kuriuose dalyvauja šios transporto priemonės, gali sukelti žymiai sunkesnes pasekmes. Europos šalyse leistina alkoholio koncentracijos kraujyje norma svyruoja nuo 0,0 promilių iki 0,8 promilių. Europos Parlamento Transporto ir turizmo komiteto 2006 m. rugsėjo 21 d. pranešime dėl Europos kelių eismo saugumo veiksmų programos laikotarpio vidurio ataskaitos (2006/2112(INI)) teigiama, kad „siekiant kovoti su vairavimo apsvaigus nuo alkoholio problema svarbu nustatyti bendrą alkoholio kiekio kraujyje ribą, kuri būtų 0,5 promilių“ [4].

Autoriaus nuomone, leistina alkoholio koncentracijos norma turėtų būti nustatoma atsižvelgiant į moksliškai pagrįstą alkoholio poveikį asmens elgsenai. Mokslinėje literatūroje teigiama, kad etilo alkoholio koncentracijai kraujyje esant iki 0,29 promilių alkoholis įtakos organizmui neturi. Nuo 0,30 promilių iki 0,39 promilių alkoholio poveikis yra nežymus. Esant lengvo laipsnio girtumui, t. y. nuo 0,4 promilių, prislopinama smegenų žievė ir sudirginamas požievio centras. Dėl to būna padidėjęs motorinis judrumas, veidas paraudęs, kartais sutrikusi

---

[1] Valstybės žinios. 2006, Nr. 56-2000.

[2] Valstybės žinios. 2003, Nr. 23-985; 2005, Nr. 38-1265.

[3] http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=258925.

[4] http://www.futureofeurope.parlament.gv.at/meetdocs/2004_2009/documents/pr/617/617079/617079lt.pdf.

judesių koordinacija.[1] Atsižvelgiant į tai, manome, kad šiuo metu leistina norma galėtų būti sumažinta iki 0,3 promilių.

1.4. Įrodymai administracinių teisės pažeidimų bylose

Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos uždaviniai sprendžiami įrodinėjimo, kurio metu surenkami, patikrinami ir įvertinami įrodymai, pagalba.

Įrodymai – tai faktiniai duomenys, informacija, kurios pagrindu nustatomos bylos aplinkybės. Tai, visa, kas įtikina mus tam tikro fakto ar teiginio teisingumu ar klaidingumu.

Įrodinėjimas – tai procesas, kurio metu mėginama įtikinti ar įsitikinti kokio nors teiginio atitikimu ar neatitikimu tikrovei, tam tikro fakto egzistavimu ar neegzistavimu.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 256 straipsnyje pateikta tokia įrodymų sąvoka: „Įrodymai administracinio teisės pažeidimo byloje yra bet kurie faktiniai duomenys, kuriais remdamiesi organai (pareigūnai) įstatymo nustatyta tvarka nustato, ar yra padarytas administracinis teisės pažeidimas, ar jo nėra, ar dėl jo padarymo tas asmuo kaltas, ir kitokias aplinkybes, turinčias reikšmės bylai teisingai išspręsti.“

Iš įrodymų sąvokos išplaukia dvi būtinos jos savybės – tai įrodymų leistinumas ir liečiamumas.

Įrodymų leistinumas rodo jų tinkamumą naudoti įrodinėjimo procese, todėl, kad jie yra gauti teisėtais metodais iš teisėtų šaltinių. Leistinumas kelia įrodymams tam tikrus reikalavimus. Pirmiausia, įrodymais gali būti tik tokie faktiniai duomenys, kurie yra užfiksuoti viename iš Administracinių teisės pažeidimų kodekso 256 straipsnio 2 dalyje nurodytų priemonių, t. y. administracinio teisės pažeidimo protokolu, nuotraukomis, garso ar vaizdo įrašais, liudytojų parodymais, nukentėjusiojo ir patraukto administracinėn atsakomybėn asmens paaiškinimais, eksperto išvada, specialisto paaiškinimais, daiktiniais įrodymais, daiktų ir dokumentų paėmimo protokolu, taip pat kitokiais dokumentais. Be to, turi būti žinoma informacijos kilmė ir galimybė ją patikrinti. Būtina laikytis visų procesinės formos reikalavimų, kurie garantuoja informacijos tikrumą ir fiksavimo visapusiškumą (pvz., administracinio teisės pažeidimo protokolas turi būti surašytas griežtai laikantis įstatymo nustatytų reikalavimų).

Įrodymų liečiamumas – tai jų turinio ir administracinio teisės pažeidimo byloje įrodinėtinų aplinkybių ir kitų duomenų, turinčių reikšmės teisingai bylai išspręsti, ryšys. Kitaip tariant, jei įrodymai liečia byloje įrodinėtinas aplinkybes – jie tinkami, jei neliečia – netinkami.

---

[1] A. Garmus, E. Kurapka, A. Cėplas. Teismo medicina. –Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 2000. P. 265.

Įrodymų leistinumo ir liečiamumo klausimo sprendimas yra įrodymų įvertinimo sudedamoji dalis. Jis prasideda jau renkant įrodymus ir tęsiasi per visas teisenos stadijas, iki byloje priimamas galutinis sprendimas.

Iš Administracinių teisės pažeidimų kodekso 256 straipsnio 2 dalyje pateiktų priemonių, kuriomis nustatomi faktiniai duomenys, sąrašo, matyti, kad jis nėra baigtinis. Be konkrečiai nurodytų priemonių, nurodyta, kad įrodymai gali būti užfiksuoti ir kituose dokumentuose. Tarp kitų dokumentų, kurie yra įrodymai, priskiriami ir pareigūnų tarnybiniai pranešimai. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo konsultacijoje nurodė, kad „pareigūnų, dalyvavusių nustatant administracinį teisės pažeidimą, pranešimai laikytini kitais bylos dokumentais, kuriais remiantis nustatytini faktiniai duomenys, reikalingi administracinio teisės pažeidimo bylai išspręsti. Pažymėtina, kad pareigūnų pranešimų negalima prilyginti liudytojų parodymams, nes liudytojų parodymai ir kiti bylos dokumentai yra savarankiškos įrodinėjimo priemonės“[1].

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 248, 250, 256 straipsniuose numatytos tokios pagrindinės įrodinėtinos aplinkybės:

1) administracinio teisės pažeidimo įvykis (pažeidimo padarymo pobūdis (rūšis), vieta, laikas, būdas, priemonės;

2) teisės pažeidimo padarymo subjektas;

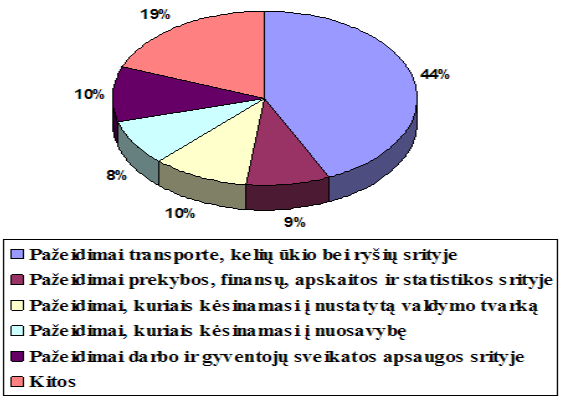
3) asmens, padariusio veiką, kaltumo įrodymai;

4) aplinkybės, turinčios įtakos asmens atsakomybės laipsniui ir padarytos žalos dydžiui bei pobūdžiui nustatyti;

5) priežastys ir sąlygos, įtakojusios padaryti teisės pažeidimą.

Pažvelgus į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gautų administracinių teisės pažeidimų bylų pasiskirstymą pagal kategorijas (2 pav.)[2], akivaizdžiai matyti, kad

2 pav. 2005 m. LVAT gautų administracinių teisės pažeidimų bylų pasiskirstymas pagal kategorijas

[1] http://www.lvat.lt/?item=konsult_all&lang=1.
[2] http://www.lvat.lt/statistika2005.htm.

dažniausiai teisme nagrinėjamos bylos yra susijusios su pažeidimais transporte, kelių ūkio bei ryšių srityje. Viena priežasčių yra ta, kad surinkti įrodymai nėra visiškai patikimi. Daugeliu atvejų pažeidimai nustatomi policijos pareigūnui vizualiai stebint eismą, kur pagrindiniai ir vieninteliai įrodymai – administracinio teisės pažeidimo protokolas ir pareigūno pastebėjusio pažeidimą tarnybinis pranešimas. Asmeniui ginčijant pažeidimą, bylą nagrinėjantis pareigūnas savo nutarimą grindžia pareigūno nustačiusio pažeidimo faktą sąžiningumu. Tačiau negalima atmesti ir pareigūno klaidos ar nesąžiningumo fiksuojant pažeidimą galimybės. Pastaruoju metu praktikoje, siekiant surinkti kuo įtikinamesnius bei patikimesnius įrodymus, naudojama vis modernesnė technika. Pavyzdžiui, nustatant leistino važiavimo greičio viršijimo atvejus, 2003 m. pradėta naudoti automatinė greičio matavimo sistema. Šiuo metu Vilniaus mieste įdiegta 20 automatinių greičio kontrolės priemonių, iš kurių 3 fiksuoja leistino greičio viršijimo atvejus, likusios naudojamos prevenciniais tikslais. Be to, šie prietaisai gali fiksuoti ir kitus pažeidimus, pvz., važiavimą degant draudžiamam šviesoforo signalui, važiavimą eismo juosta skirta keleiviniam transportui. Magistraliniuose keliuose šiuo metu įrengtos 2 stacionarios greičio matavimo priemonės. Panagrinėjus eismo įvykių, įvykusių valstybinės reikšmės magistraliniame kelyje A14 Vilnius–Utena, kur įrengtas greičio matavimo prietaisas, statistiką, galima teigti, kad prietaiso prevencinė reikšmė yra akivaizdi (1 lentelė).

1 lentelė. Eismo įvykiai kelio Vilnius–Utena 14–15 km

Eismo įvykiai kelio A14 Vilnius–Utena 14–15 km	**2004 m. sausio–spalio mėn.** (greičio matavimo prietaisas nebuvo įrengtas)	**2005 m. sausio–spalio mėn.** (greičio matavimo prietaisas nebuvo įrengtas)	**2006 m. sausio–spalio mėn.** (greičio matavimo prietaisas buvo įrengtas)
Iš viso eismo įvykių	**8**	**13**	**5**
Eismo įvykiai, kuriuose žuvo ar buvo sužeisti žmonės	**1**	**1**	**0**
Iš viso žuvo	**0**	**0**	**0**
Iš viso sužeista	**1**	**2**	**0**

Asmuo, matydamas savo nuotrauką, pažeidimo fakto dažniausiai neginčija (nors pasitaiko ir tokių atvejų). Pagrindiniai skundų dėl pažeidimų, užfiksuotų tokiais prietaisais, motyvai, prašymas paskirti švelnesnę nei įstatymo numatytą nuobaudą, arba netaikyti papildomos nuobaudos – specialiosios teisės vairuoti transporto priemones atėmimo.

Be visų šių matavimo priemonių privalumų (įrodomoji fiksavimo rezultatų reikšmė, prevencija ir pan.) praktikoje iškyla nemažai problemų. Vieni prietaisų fiksuojami pagrindiniai pažeidimo įrodymai yra transporto priemonės valstybinis numeris bei transporto priemonės vairuotojo veidas. Motociklų valstybiniai numeriai tvirtinami tik jo gale, todėl užfiksuotų šios rūšies transporto priemonių pažeidimai netiriami. Motociklų vairuotojai jaučiasi nebaudžiami,

todėl dažnai užfiksuojami atvejai, kai motociklininkai tyčia važiuoja pro greitį matuojančius prietaisus dideliu greičiu. Ši problema galėtų būti sprendžiama techninėmis priemonėmis, tai yra fiksuojant transporto priemonę ne tik iš priekio bet ir iš galo.

Kita problema – dauguma pažeidimų (apie 20–25 procentai) lieka neišaiškinti nenustačius transporto priemonės vairuotojo. Ne visuomet transporto priemonę vairuoja jos savininkas, todėl tokiais atvejais kai ją vairuoja kitas asmuo, transporto priemonės vairuotoją galima išaiškinti tik jį nurodžius savininkui. Transporto priemonių savininkai, nenorėdami, kad būtų nubaustas jo artimas ar pažįstamas, sukuria įvairias istorijas, dėl ko pažeidimą padariusį asmenį nustatyti tampa neįmanoma. Kai kuriose Europos valstybėse pažeidimo, užfiksuoto stacionariomis greičio matavimo priemonėmis, tyrimas atliekamas žymiai paprasčiau. Pavyzdžiui, Belgijoje užfiksavus transporto priemonę, kuri viršijo greitį netiriama kas ją vairavo. Nuotrauka kartu su sąskaita už greičio viršijimą, siunčiama tiesiai transporto priemonės savininkui. Jei transporto priemonė priklauso lizingo bendrovei, nenurodžius kas transporto priemone naudojasi, sąskaitą apmoka pati bendrovė. Toks greičio matavimo prietaisų administravimas ne tik veiksmingas, bet ir nereikalauja didelių darbo sąnaudų. Mūsų teisinėje sistemoje šios praktikos taikyti negalima, kadangi užfiksavus administracinį teisės pažeidimą, turi būti siekiama išaiškinti bei patraukti administracinėn atsakomybėn pažeidimą padariusį asmenį. Tačiau, autoriaus nuomone, atitinkamai pakeitus Administracinių teisės pažeidimų kodeksą, Lietuvoje taip pat galima būtų pasiekti geresnių rezultatų išaiškinant tokio pobūdžio pažeidimus. Transporto priemonė yra padidinto pavojaus šaltinis, todėl jos savininkas turėtų žinoti kas naudojasi jo automobiliu. „Teisinė atsakomybė – tai teisės subjektų įsipareigojimas ir teisinis jų įpareigojimas naudotis leidimais (teisėmis) vykdant atitinkamas pareigas.“[1] Kelių eismo taisyklėse turėtų būti numatyta norma, nustatanti pareigą transporto priemonės savininkui žinoti (užsirašyti duomenis ir pan.), kam perduotas naudotis automobilis. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas atitinkamai turėtų būti papildytas straipsniu, numatančiu atsakomybę už šios pareigos nevykdymą. Šia norma galima būtų išspręsti ir dar vieno administracinio teisės pažeidimo – pasišalinimo iš eismo įvykio vietos – tyrimo problemą. Šiuo metu tyrimo metu nustačius eismo įvykyje dalyvavusį automobilį, nustatyti jo vairuotoją dėl įrodymų trūkumo pavyksta labai retai. Todėl tokios bylos labai dažnai nutraukiamos.

[1] A. Vaišvila. Teisės teorija. Antras leidimas. –Vilnius : Justitia, 2004. P. 441.

1.5. Organai (pareigūnai), įgalioti nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas

Šiuo metu administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėja 58 skirtingos institucijos ir jų pareigūnai įvardinti Administracinių teisės pažeidimų kodekso 221–247[10] straipsniuose.

Tai paaiškinti galima, pirmiausia, tuo, kad administraciniai teisės pažeidimai padaromi įvairiose valstybinio valdymo srityse ir sferose, jie yra specifinio pobūdžio ir labai skirtingi. Kiekvienas šių organų atlieka valdymo funkcijas, t. y. reguliuoja tam tikrą visuomenės gyvenimo sritį ir tuo pačiu, kontroliuodamas pavaldžių objektų veiklą, susiduria su teisės pažeidimais.

Nors šių institucijų yra daug, tačiau galima įžvelgti tam tikrą jų suskirstymą į grupes.

Pirmajai grupei priklausytų organai ir pareigūnai, kurių pagrindinė funkcija yra administracinių teisės pažeidimų nagrinėjimas, tai:

- administracinės komisijos prie savivaldybių tarybų;
- rajonų (miestų) apylinkių teismai (apylinkių teismų teisėjai).

Antrąją grupę sudarytų tie organai, kuriems tokių bylų nagrinėjimas būtų tik viena iš jų atliekamų funkcijų, t. y. jų pagrindinis pobūdis yra tam tikrų (pvz., socialinių, kultūrinių, ūkinių) funkcijų vykdymas, tačiau savo veikloje jie yra įgalioti nagrinėti administracinius teisės pažeidimus, kylančius jų valdymo sferoje. Šią grupę sudaro:

- savivaldybių seniūnijų kaimo vietovėse seniūnai;
- policija;
- valstybinės inspekcijos;
- kiti Lietuvos Respublikos įstatymų tam įgalioti organai (pareigūnai).

Pastaruoju metu dažnai kalbama apie tai, kad administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėti bei nuobaudas skirti turėtų tik teismas. Kiti organai (pareigūnai) turėtų tik fiksuoti administracinius teisės pažeidimus. Ši nuomonė grindžiama tuo, kad teisingumo vykdymo funkcija yra priskirta išimtinai teismo kompetencijai.[1] Tuo tarpu pareigūnai yra vykdomosios valdžios atstovai, kurių pagrindinis uždavinys yra vykdyti įstatymo jiems pavestas funkcijas. Pavyzdžiui, policijai, vienai iš daugiausiai administracinių nuobaudų paskiriančiai institucijai, Policijos veiklos įstatymo[2] 5 straipsnyje yra numatyti tokie pagrindiniai uždaviniai, kaip žmogaus teisių ir laisvių apsauga, viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimas,

---

[1] LR Konstitucija. Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014, 109 str.

[2] Valstybės žinios. 2000, Nr. 90-2777.

neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, kitų teisės pažeidimų, stichinių nelaimių ar panašių veiksnių, nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija, jų atskleidimas ir tyrimas, saugaus eismo priežiūra. Nei policijos, nei kitų institucijų, įgaliotų nagrinėti administracinio teisės pažeidimo bylas (išskyrus teismą), veiklą reglamentuojančiose teisės aktuose nėra tokio uždavinio, kaip teisingumo vykdymas.

Kita nuomonė, suteikti teisę nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas tik vienai institucijai būtų netikslinga dėl kelių priežasčių:

1. Nukentėtų teisenos operatyvumas (daug laiko būtų sugaišta persiunčiant dokumentus, kviečiant pažeidėjus ir pan.).
2. Pareigūnai, tyrę administracinį teisės pažeidimą, būtų priversti dalyvauti nagrinėjant bylas, dėl to dažnai negalėtų vykdyti savo tiesioginių pareigų.
3. Administracinių teisės pažeidimų specifika, kai reikalingos specialios žinios, (pvz., pažeidimai ryšių, finansų, prekybos ir kitose srityse) leidžia abejoti, kad visais atvejais administracinių teisės pažeidimų bylos būtų išnagrinėtos kvalifikuotai.

Autoriaus nuomone, teismams nagrinėjant administracinių teisės pažeidimų bylas pagerėtų šių bylų kokybė, būtų išvengta didesnių klaidų ir įstatymo pažeidimų, kuriuos neretai padaro valstybinio valdymo organai (pareigūnai). Administracinio teisės pažeidimo bylos dažniausiai nagrinėjamos institucijoje, kurios pareigūnas užfiksuoja pažeidimą. Tokiu būdu negalima atmesti prielaidos, kad siekiant apginti savo institucijos darbuotojų prestižą, byla bus išnagrinėta neobjektyviai. Stiprinant teisėtumą bei asmens teisių ir laisvių apsaugos garantijas, siekiant užtikrinti kvalifikuotą administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimą, tikslinga, kad administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėtų tik teismas. Tuo pačiu valstybės institucijos galėtų daugiau dėmesio skirti savo tiesioginėms funkcijoms vykdyti. Tokios nuostatos teisinis pagrindas – jau minėtas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnis, kuriame nustatyta, kad „Teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai“.

2. Kelių eismo taisyklių administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadijos

2.1. Teisenos stadijų teorinė samprata bei jos problemos

Administracinių teisės pažeidimų bylų teisena – tai specializuotas juridinis procesas, kurį sudaro atitinkamos šio proceso stadijos. Kiekviena teisenos stadija susideda iš specifinių vienarūšių procesinių veiksmų ir turi savo tiesioginę paskirtį. Visos administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadijos organiškai tarpusavyje susijusios ir skirtos bendriems šios teisenos uždaviniams įgyvendinti. Būdinga tai, kad kiekvienos šios teisenos stadijos uždavinių sprendimas fiksuojamas tam tikru procesinio dokumento priėmimu.

Teisinio proceso sąvoka nėra išbaigtai ir vienareikšmiškai paaiškinta. Vieni autoriai stadiją supranta kaip įstatymų nustatytą bylos tyrimo eigą, kiti – kaip paeiliui besikeičiančius savarankiškus etapus, turinčius apibrėžtus tikslus ir užduotis, treti – kaip procesinių veiksmų arba procesinių santykių, suvienytų artimiausiam tikslui pasiekti, visumą.

Stengiantis suvokti teisinio proceso skirstymą į tam tikras sudedamąsias jo dalis – stadijas, būtina atkreipti dėmesį į kriterijus, apsprendžiančius kiekvienos stadijos savarankiškumą. Tai:

1) konkretūs uždaviniai ir funkcijos, būdingi tik vienai stadijai;

2) tam tikrų aplinkybių ratas, juridinių faktų, betarpiškai užtikrinančių perėjimą iš vienos stadijos į kitą, sistema;

3) proceso dalyvių statuso specifika;

4) atliekamų veiksmų specifika;

5) galutinių rezultatų, įtvirtintų atitinkamame procesiniame akte (dokumente), ypatumai.

Skirtingi autoriai nevienodai skiria administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadijas.

Rusų mokslininkas A. B. Agapovas priklausomai nuo asmenų teisių ir teisėtų interesų užtikrinimo metodų skiria dvi pagrindines administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadijas – procedūrų ir vykdymo[1].

Kiti autoriai (A. P. Alechinas, A. A. Karmolickis, J. M. Kozlovas, P. Petkevičius) mano, kad administracinių teisės pažeidimų bylų teisena susideda iš penkių stadijų:

---

[1] Агапов А. Б. Административная ответсвенность. -Москва: Статут, 2000. С. 234.

1) bylos iškėlimo;

2) bylos nagrinėjimo;

3) nutarimo priėmimo;

4) nutarimo apskundimo;

5) nutarimo vykdymo.[1]

Trečiosios grupės autoriai (D. N. Bachrachas, S. Šedbaras ir kt.) skiria keturias administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadijas: bylos tyrimą, bylos nagrinėjimą, nutarimo peržiūrėjimą ir nutarimo vykdymą.[2]

Be teisenos stadijų išskiriami ir smulkesni elementai – etapai. Etapas charakterizuoja tarpusavyje susijusių procesinių veiksmų įgyvendinimo tvarką bei atspindi savarankišką teisenos dalį. Kiekvienu etapu atliekami tam tikri savo teisine reikšme artimi veiksmai. Tokiu būdu keletas etapų sudaro stadiją. „Pabrėžti reikėtų tuos pareigūnų ir institucijų veiksmus ir juos išskirti į etapus, kurie užtikrina tinkamą ir operatyvų pavestų teisėsauginių funkcijų įgyvendinimą bei priimamų sprendimų teisėtumą.“[3]

Pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso normas, nustatančias bei reglamentuojančias administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos procesinius veiksmus, galima skirti tokias savarankiškas šios teisenos stadijas bei etapus:

1. Administracinio teisės pažeidimo bylos tyrimo stadija:

1.1. bylos tyrimo pradėjimo etapas;

1.2. faktinių bylos aplinkybių nustatymo etapas;

1.3. procesinis tyrimo rezultatų įforminimo etapas;

1.4. medžiagos perdavimo pagal žinybingumą etapas.

2. Administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimo stadija:

2.1. pasiruošimo nagrinėti bylą etapas;

2.2. surinktų įrodymų tyrimo ir apibendrinimo etapas;

2.3. veikos teisinio įvertinimo etapas;

2.4. aplinkybių, reikšmingų nuobaudai parinkti, nustatymo etapas;

2.5. nuobaudos parinkimo etapas;

---

[1] Алехин А. П., Кармолицкий А. А., Козлов Ю.М. Административное право Российской Федераций. –Москва: 1997, С.316.

P. Petkevičius. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisena.–Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2003. P. 84.

[2] Бахрах Д. Н. Административное право. –Москва: НОРМА, 2001. С.244.

S. Šedbaras. Administracinė atsakomybė. –Vilnius: Justitia, 2005. P. 232.

[3] S. Šedbaras. Administracinė atsakomybė. –Vilnius: Justitia, 2005. P. 233.

2.6. nutarimo priėmimo ir paskelbimo etapas;

2.7. nutarimo nuorašo įteikimo etapas.

3. Nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje apskundimo stadija:

3.1. skundo padavimo etapas;

3.2. nutarimo teisėtumo ir pagrįstumo patikrinimo (teisminio nagrinėjimo) etapas;

3.3. sprendimo dėl nutarimo priėmimo ir paskelbimo etapas.

4. Nutarimo vykdymo stadija, t. y. paskirtos administracinės nuobaudos vykdymas:

4.1. nutarimo nukreipimo vykdymui etapas;

4.2. faktinio nutarimo vykdymo etapas;

4.3. vykdymo (bylos) užbaigimo etapas.

Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 158–162 straipsnius dar galima išskirti vieną specifinę šios teisenos stadiją – užbaigtos įsiteisėjusiu teismo sprendimu (nutarimu ar nutartimi) bylos proceso atnaujinimą. Ši stadija, kaip ir nutarimų apskundimo stadija, atsiranda priklausomai nuo įstatyme numatyto subjekto valios. Jie turi teisę, bet ne pareigą, įstatymo nurodytomis sąlygomis, prašyti atnaujinti bylos procesą. Nutarimas gali, tačiau neprivalo, būti apskųstas.

2.2. Administracinių teisės pažeidimų bylų, susijusių su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, tyrimo praktika, problemos

Administracinio teisės pažeidimo bylos tyrimas yra pradinė administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadija. Šioje stadijoje atliekami procesiniai veiksmai, kuriais siekiama nustatyti bylos aplinkybes ir jas užfiksuoti, t. y. sukurti tinkamas sąlygas tam, kad byla būtų išnagrinėta objektyviai, visapusiškai ir laiku. Būtent, šioje stadijoje padedamas pagrindas administracinės teisės pažeidimų bylų teisenos uždaviniams pasiekti.

Šioje stadijoje įgalioti pareigūnai atlieka procesinius veiksmus, kuriais nustatomas bei administracinio teisės pažeidimo protokole fiksuojamas administracinio teisės pažeidimo faktas, nustatomas leistinų įrodymų ratas bei įrodinėjimo būdai, bylos nagrinėjimo žinybingumas bei bylos perduodamos jas nagrinėti įgaliotiems organams (pareigūnams).

Nuo pilno, visapusiško ir objektyvaus pirminio teisinio pažeidimo įvertinimo bei aplinkybių nustatymo priklauso teisingas pažeidimo teisinis kvalifikavimas bei vėlesnėje stadijoje – teisingas ir pagrįstas nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje priėmimas.

Pagal administracinės teisės teoriją administracinio teisės pažeidimo byla keliama esant vadai ir pagrindui.

„Bylos iškėlimo pagrindas yra pakankamo kiekio duomenų, rodančių esant administracinės teisės pažeidimą, numatytą konkrečioje Administracinių teisės pažeidimų kodekso ar kito įstatymo normoje, konstatavimas.“[1]

Vada – tai informacija apie padarytą veiką, turinčią administracinio teisės pažeidimo požymių.

Vados gali būti šios:

1. Asmenų skundai bei pareiškimai (tiek žodiniai, tiek rašytiniai), žiniasklaidos paskelbta informacija, liudytojų, nukentėjusiųjų pranešimai, įmonių, įstaigų ir kitų juridinių asmenų informacija.

2. Asmens, padariusio administracinį teisės pažeidimą, prisipažinimas.

3. Atsisakymas kelti baudžiamąją bylą arba jos nutraukimas, jei pažeidėjo veiksmuose yra administracinio teisės pažeidimo požymių.

4. Prokuroro pareiškimas ar nutarimas kreiptis į teismą iškelti administracinio teisės pažeidimo bylą dėl teisėtų prokuratūros pareigūno reikalavimų nevykdymo.

5. Kompetentingo pareigūno betarpiškas administracinio teisės pažeidimo fakto nustatymas.

Nesuklystumėme sakydami, kad rečiausiai praktikoje pasitaikanti vada – asmens, padariusio administracinį teisės pažeidimą, prisipažinimas. Vargu ar net ir labai sąžiningas asmuo atvyks į policiją ir praneš, kad jis, vairuodamas automobilį, viršijo leistiną greitį ar pažeidė kelio ženklo reikalavimus. Tačiau reikia pažymėti, kad informacija apie asmenų padarytus Kelių eismo taisyklių pažeidimus tokiu būdu pastaruoju metu gaunama vis dažniau. Priežastis – apdrausta transporto priemonė. Norint gauti kompensaciją už sugadintą automobilį reikia, jog įvykis (tuo pačiu ir administracinis teisės pažeidimas) būtų užfiksuotas. Remiantis daugumos užsienio valstybių praktika, policija siekia perduoti eismo įvykių, kuriuose sugadinamos tik transporto priemonės, įforminimą bei tyrimą draudimo bendrovėms. Numatoma panaikinti administracinę atsakomybę už Kelių eismo taisyklių pažeidimus, nulėmusius transporto priemonių ar kitokio turto sugadinimą, bei asmenims, kaltiems dėl eismo įvykio, daryti poveikį didinant draudimo įmokas. Tačiau tokiu būdu susidarytų situacija, jog vienu atveju pažeidęs Kelių eismo taisykles asmuo būtų traukiamas administracinėn atsakomybėn, kitu – padaręs tokį pat pažeidimą bei sugadinęs turtą – nebūtų. Draudimo įmokos didinimas nėra

[1] S. Šedbaras. Administracinė atsakomybė. –Vilnius: Justitia, 2005. P. 254.

administracinė nuobauda. Vienas iš galimų sprendimo būdų – draudimo įmonės surinkta medžiaga turėtų būti perduodama nagrinėti kompetentingiems organams (pareigūnams). Gauta informacija būtų vada administracinio teisės pažeidimo bylai iškelti.

Dažniausiai pradinis administracinio teisės pažeidimo bylos parengimas vykdomas teisės pažeidimo vietoje. Pareigūnas, nustatęs pažeidimo faktą, surašo administracinio teisės pažeidimo protokolą, kuris turi įrodomąją reikšmę nagrinėjant administracinę bylą. Administracinio teisės pažeidimo protokolas – procesinis dokumentas, kuriame fiksuojami nustatyti įrodymai bei kitos aplinkybės ir duomenys, reikšmingi nagrinėjant bylą, formuojamas kaltinimas administracinėn atsakomybėn traukiamam asmeniui administracinio teisės pažeidimo padarymu. Protokolas surašomas visada, kai padaromas administracinis teisės pažeidimas, išskyrus atvejus, kurie tiesiogiai nurodyti įstatyme, konkrečiai Administracinių teisės pažeidimų kodekso 262 straipsnyje. Šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse nurodyti Administracinių teisės pažeidimų kodekso straipsniai, kuriuos pažeidus galima pagreitinta teisena. Be to, konkrečiam atvejui numatytos ir kitos būtinos sąlygos:

1) pažeidėjas turi neginčyti padaryto pažeidimo;
2) nustatyta bauda neviršija nustatytos tam tikros sumos;
3) bauda paimama pažeidimo padarymo vietoje.

Įstatymo leidėjas Administracinių teisės pažeidimų kodekso 262 straipsnio 7 dalyje nustato, kad jeigu administracinėn atsakomybėn traukiamas asmuo ginčija jam paskirtą nuobaudą už padarytus teisės pažeidimus, numatytus 262 straipsnio 1, 2, 3, 4 ir 5 dalyse, tai pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 259 straipsnį surašomas protokolas. Visais atvejais administracinė nuobauda skiriama priimant nutarimą. Šiame straipsnyje įtvirtinama nelogiška nuostata leidžianti surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą po to kai jau priimamas nutarimas.

Lietuvos policijos generalinis komisaras 2006 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. 5-V-161[1] pakeitė Kelių eismo taisyklių administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo instrukciją, nustatydamas galimybę pareigūnams skiriamą baudą už Kelių eismo taisyklių pažeidimus paimti pažeidimo padarymo vietoje tik tuo atveju, jei pažeidėjas yra užsienietis. Šios instrukcijos 96 punkte nustatyta, jog „Kai bauda skiriama pažeidimo padarymo vietoje ir skiriama ne didesnė kaip dviejų šimtų litų bauda, surašomas policijos generalinio komisaro 2004 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. V-279 „Dėl administracinių teisės pažeidimų protokolų blankų formos patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 105-3925) patvirtintas nutarimo blankas (1 forma) ir užpildoma

[1] Valstybės žinios, 2006, Nr. 31-1095.

Kelių eismo taisyklių pažeidimo kortelė. Nurodytomis sąlygomis skiriamą baudą galima paimti pažeidimo padarymo vietoje, jeigu pažeidėjas yra užsienietis. Kai skiriama bauda paimama, pažeidėjui pasirašytinai išduodamas nustatyto pavyzdžio kvitas.“

Pirmiausiai šia priemone siekiama užkirsti kelią policijos pareigūnų kyšininkavimui. Tačiau šis sprendimas sukėlė nemažai diskusijų. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 262 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad šio straipsnio 1, 2, 3, 4 ir 5 dalyse nurodytais atvejais skiriamą baudą tam įgalioti pareigūnai gali paimti pažeidimo padarymo vietoje. Ar šiuo atveju žodis „gali“ leidžia pareigūnui, vadovaujantis poįstatyminiu teisės aktu, neimti baudos pažeidimo padarymo vietoje, kai įvykdomos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 262 straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos, t. y. asmuo neginčija padaryto Kelių eismo taisyklių pažeidimo ir jam skiriama ne didesnė kaip dviejų šimtų litų bauda, bei asmuo išreiškia norą sumokėti baudą pažeidimo padarymo vietoje. Autoriaus nuomone, aiški ir nedviprasmiška baudos paėmimo pažeidimo padarymo vietoje tvarka turėtų būti nustatyta Administracinių teisės pažeidimų kodekse.

Administracinių teisės pažeidimų kodekse nėra nustatyta, kada prasideda administracinio teisės pažeidimo bylos teisena. Baudžiamajame procese – reikalingas specialus nutarimas baudžiamajai bylai iškelti. Tuo tarpu apie administracinio teisės pažeidimo bylos iškėlimą galima kalbėti tik kaip apie psichinį, valinį aktą, kuris nėra fiksuojamas išoriškai.

Administracinio teisės pažeidimo teisenos pradžia dažnai tapatinama su administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymu. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2005 m. sausio 6 d. nagrinėdamas administracinę byla Nr. N^{12}-27–05 konstatavo, kad „Sprendimas pradėti teiseną realizuojamas surašius administracinio teisės pažeidimo protokolą. Surašant administracinio teisės pažeidimo protokolą byla iš esmės neišsprendžiama, o tik atliekamas byloje nagrinėtinų klausimų išsprendimui būtinas pirminis veiksmas. Kol administracinio teisės pažeidimo protokolas nėra surašytas, procesas iš viso nevyksta ir ATPK 35 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta terminų pratęsimo taisykle negali būti vadovaujamasi.“[1] Praktikoje dažniausiai vadovaujamasi būtent šiuo teismo išaiškinimu. Dėl šios priežasties vietoj nutarimo nutraukti administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną, vadovaujantis 250 straipsniu, priimamas nutarimas nepradėti administracinio teisės pažeidimo bylos teisenos. Ši nuomonė nėra teisinga, nes iki administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo atliekami įvairūs procesiniai veiksmai, todėl pati teisena pradedama kur kas anksčiau. Pavyzdžiui, nušalinus asmenį nuo vairavimo įtarus esant neblaiviam bei pristačius į sveikatos priežiūros įstaigą patikrinti

[1] http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=1891cfa4-9801-4e95-87d7-147bf031578d.

neblaivumo, atsakymas dėl vairuotojo blaivumo gaunamas tik po keleto dienų. Administracinio teisės pažeidimo protokolas surašomas tik gavus specialisto išvadą, patvirtinančią asmens neblaivumą. Kitu atveju, t. y. nustačius, jog asmuo buvo blaivus, turi būti priimamas nutarimas nutraukti, o nepradėti administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną, kadangi buvo vykdomas tyrimas dėl informacijos apie padarytą administracinį teisės pažeidimą bei panaudotos administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonės.

Nutarimo dėl administracinio teisės pažeidimo bylos teisenos nepradėjimo pavyzdžiu galėtų būti 2006 m. rugsėjo mėn. Policijos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos nagrinėtas A. E. R. skundas dėl Pakruojo r. policijos komisariato pareigūnų veiksmų. Pareiškėja pastebėjusi kieme stovintį nežymiai sugadintą automobilį, kuriuo naudojosi kitas asmuo, paprašė nustatyti jį sugadinusį bei iš eismo įvykio pasišalinusį asmenį. Policijos pareigūnai, nagrinėdami prašymą, apklausė automobiliu besinaudojantį asmenį, tačiau jokių įrodymų, jog automobilis galėjo dalyvauti eismo įvykyje negavo ir priėmė nutarimą administracinio teisės pažeidimo bylos teisenos nepradėti. Vien tik faktas, kad automobilis yra sugadintas (tuo labiau nežymiai), negali būti vertinamas kaip informacija apie padarytą administracinį teisės pažeidimą, todėl, autoriaus nuomone, šiuo atveju pareigūnai priėmė teisingą nutarimą.

Taigi, administracinio teisės pažeidimo bylos teisena pradedama, o tuo pačiu ir pradedamas administracinio teisės pažeidimo bylos tyrimas, nesurašant kokio nors oficialaus dokumento. Teisenos pradžia – informacijos apie padarytą administracinį teisės pažeidimą gavimo momentas. Doc. dr. S. Šedbaras siūlo įtvirtinti įstatyme nuostatą, jog „kompetentingi pradėti tyrimą pareigūnai turi fiksuoti tyrimo pradžią atitinkamais įrašais specialiu tyrimo pradėjimo protokolu, o tam tikrais atvejais – bent jau konkliudentiniais veiksmais, kurie vėliau būtinai turėtų atspindėti procesiniuose dokumentuose“[1]. Mokslininkas pastebi, kad teisenos pradžios fiksavimas, įtarus Kelių eismo taisyklių pažeidimą, atliekamas Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 660 patvirtintos Policijos patrulių veiklos instrukcijos[2] 72 punkte (nors šios normos pagrindinis tikslas buvo užkirsti kelią policijos pareigūnų piktnaudžiavimams bei užtikrinti jų saugumą) įtvirtintu reikalavimu policijos patruliams pranešti budėtojui transporto priemonės sustabdymo vietą, transporto priemonės markę, valstybinį numerį, stabdymo priežastį.[3]

---

[1] S. Šedbaras. Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje. Monografija. –Vilnius: Justitia, 2006. P. 135.

[2] Valstybės žinios. 2003, Nr. 23-985.

[3] S. Šedbaras. Administracinė atsakomybė. –Vilnius: Justitia, 2005. P. 254.

Antrasis šios stadijos etapas – tai faktinių bylos aplinkybių nustatymas. Tiriant bylas turi būti išaiškintos trijų grupių faktinės aplinkybės:

1) turinčios tiesioginę reikšmę sprendimui dėl teisės pažeidimo sudėties buvimo ar nebuvimo;

2) esančios už pažeidimo sudėties ribų, tačiau turinčios reikšmės atsakomybės individualizavimui;

3) parodančios priežastis ir sąlygas, padedančias padaryti administracinius teisės pažeidimus.

Pirmiausiai būtina išsiaiškinti, ar buvo padaryta veika ir koks jos priešingumas teisei, t. y. ar ji yra administracinis teisės pažeidimas. Tam reikalinga administracinio teisės pažeidimo sudėties (objekto, objektyviosios pusės, subjekto ir subjektyviosios pusės) elementų vieninga visuma. Pažeidimo vietos, laiko ir būdo nustatymas būtinas kiekvienoje byloje. Praktiškai objektyviosios pusės požymių išaiškinimas yra pagrindas pripažinti, kad buvo padarytas administracinis teisės pažeidimas. Kita vertus, nesant asmens, padariusio pažeidimą, kaltės, administracinė atsakomybė negalima. Tačiau, kaip rodo praktika, šiam pažeidimo sudėties elementui skiriama mažiausiai dėmesio. Dažniausiai apsiribojama tik pažeidimo fakto nustatymu, bet nesiekiama nustatyti asmens kaltės, tuo pažeidžiant elementarius teisenos principus.

Aplinkybių, svarbių atsakomybės individualizavimui, nustatymas reikšmingas tuo, kad užtikrina teisingos administracinės nuobaudos parinkimą.

Administracinio teisės pažeidimo bylos tyrimo stadija pasižymi tuo, kad praktiškai tik joje renkami ir fiksuojami įrodymai. Dažniausiai šioje stadijoje taikomos ir administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonės.

Norint teisingai išnagrinėti bylą dažniausiai vien protokolo neužtenka. Reikalingi ir kiti pažeidimą liudijantys faktiniai duomenys (tarnybiniai pranešimai, paaiškinimai, techninių priemonių rodmenys ir pan.).

Paskutinis bylos tyrimo stadijos etapas – jos perdavimas pagal žinybingumą. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 261 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad protokolas ne vėliau kaip per tris dienas nuo jo surašymo momento išsiunčiamas organui (pareigūnui), įgaliotam nagrinėti administracinio teisės pažeidimo bylą, jeigu Lietuvos Respublikos įstatymų nenustatytas kitoks protokolo pasiuntimo terminas. Administracinio teisės pažeidimo medžiaga, kitam organui (pareigūnui) nagrinėti persiunčiama ne tik tais atvejais, kai įstaiga, kurios pareigūnas surašė protokolą, nėra kompetentinga nagrinėti tokias bylas. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 281 straipsnis numato, kad už tam tikrus kodekso straipsnių pažeidimus

bylos gali būti nagrinėjamos ne tik pagal pažeidimo padarymo vietą, bet ir pagal pažeidėjo gyvenamąją vietą, transporto priemonių įskaitos vietą, organo (pareigūno), įgalioto nagrinėti tam tikras bylas, buvimo vietą. Šiuo atveju dažniausiai bylos kitam organui nagrinėti persiunčiamos asmens prašymu, kai pažeidimas padaromas kitoje vietoje nei asmens gyvenamoji vieta.

2.3 Administracinių teisės pažeidimų bylų, susijusių su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, nagrinėjimas bei problemos

Administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimo stadija prasideda nuo pasiruošimo nagrinėti bylą. Pasiruošimo etape išsprendžiama daug svarbių klausimų, kurie turi užtikrinti tolesnį sėkmingą bylos nagrinėjimą ir galutinį jos išsprendimą, laikantis visų administracinės teisės principų. Tie klausimai apibrėžti Administracinių teisės pažeidimų kodekso 280 straipsnyje:

1. Ar tas pareigūnas, kuris gavo bylą, kompetentingas ją nagrinėti, t. y. ar byla jam žinybinga.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 225 straipsnis nustato policijai žinybingas administracinių teisės pažeidimų bylas. Šiame straipsnyje nustatyti ne tik kodekso straipsniai, kuriose numatytų administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėja policija, bet ir kas policijos vardu gali jas nagrinėti bei skirti administracines nuobaudas. Įstatymo leidėjas skirtingai skiria pareigūnus galinčius nagrinėti bylas bei skirti nuobaudas. Kodekso 225 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyta, kad už tam tikrus kodekso straipsnių pažeidimus bylas nagrinėja bei nuobaudas skiria policijos įstaigų vadovai, jų pavaduotojai ir kiti tam įgalioti policijos pareigūnai. To paties straipsnio 2 dalies 2 punkte įvardijami specialūs pareigūnų nekariniai laipsniai, kuriuos turintys policijos pareigūnai gali skirti baudą, teisės vairuoti transporto priemones atėmimą ir daiktų, kurie buvo administracinio teisės pažeidimo padarymo įrankis arba tiesioginis objektas, konfiskavimą. Kiti tam įgalioti policijos pareigūnai gali skirti tik baudą iki dviejų šimtų litų. Nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Vidaus tarnybos statutas[1]. Statute įtvirtinti specialūs pareigūnų nekariniai laipsniai, kurie iki šio statuto įsigaliojimo sutapdavo su pareigūnų einamomis pareigomis. Aukštesnis laipsnis pareigūnui gali būti suteikiamas tik ištarnavus tam tikrą laiką arba už ypač didelius nuopelnus. Nors statutas galioja daugiau nei trejus metus, tačiau Administracinių teisės pažeidimų kodekso minėtas straipsnis nebuvo tinkamai pakeistas.

[1] Valstybės žinios, 2003, Nr. 42-1927.

Praktikoje, ypač mažesnių rajonų policijos komisariatuose, pasitaiko atvejų, kai eismo priežiūros padaliniuose nėra pareigūnų, turinčių bent vyresniojo inspektoriaus laipsnio, todėl bylos nagrinėjamos ir nuobaudos skiriamos nesilaikant Administracinių teisės pažeidimų kodekso 225 straipsnio 2 dalies 2 punkto reikalavimų.

Autoriaus nuomone Administracinių teisės pažeidimų kodekso 225 straipsnio 2 dalies 2 punkte turėtų būti įtvirtinta analogiška šio straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostata, jog nuobaudą gali skirti tam įgalioti policijos pareigūnai, nekonkretizuojant jų turimo laipsnio ar užimamų pareigų.

2. Ar teisingai surašytas protokolas ir kita administracinio teisės pažeidimo bylos medžiaga.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 284 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad organas (pareigūnas), nagrinėdamas administracinio teisės pažeidimo bylą, turi teisę pakeisti nuorodą į šio kodekso straipsnį, straipsnio dalį ar kitą teisės aktą, numatantį atsakomybę už šį pažeidimą, jeigu administracinio teisės pažeidimo protokole nurodyta administracinio teisės pažeidimo esmė yra įrodyta, tačiau suklysta nurodant šio kodekso straipsnį, straipsnio dalį ar kitą teisės aktą, numatantį atsakomybę už padarytą administracinį teisės pažeidimą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2000 m. rugsėjo 22 d. konsultacijoje Nr. 4–93 nurodė, kad protokole suformuluotu kaltinimu apibrėžiamos administracinio teisės pažeidimo bylos ribos ir bylos nagrinėjimo dalykas, t. y. byla nagrinėjama tik dėl pažeidimo, kuris buvo nurodytas administracinio teisės pažeidimo protokole. Organo (pareigūno), nagrinėjančio bylą, teisė pakeisti nuorodą į materialinės teisės normą nereiškia teisės pripažinti asmenį kaltu kito administracinio teisės pažeidimo, nenurodyto protokole, padarymu[1]. Kaip pavyzdį galima pateikti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. balandžio 13 d. nagrinėtą bylą Nr. N ^{9}–62–461/2006[2]. Kauno miesto vyriausiojo policijos komisariato viešosios policijos Eismo priežiūros tarnybos Administracinės veiklos skyriuje buvo nagrinėjama administracinio teisės pažeidimo byla pagal administracinio teisės pažeidimo protokolą, kuriame suformuluotas kaltinimas, kad asmuo vairavo transporto priemonę neturėdamas teisės jos vairuoti, nepateikė nustatyto galiojančio vairuotojo pažymėjimo ir tokiais veiksmais pažeidė Kelių eismo taisyklių 59 punkto reikalavimus (Draudžiama vairuoti transporto priemonę neturintiems šios teisės. Vairuodamas transporto priemonę, vairuotojas privalo laikytis vairuotojo pažymėjime nurodytų sąlygų) ir padarė Administracinių teisės pažeidimų kodekso 128 straipsnio 1 dalyje numatytą

[1] http://www.lvat.lt/?item=konsult_all&lang=1.
[2] http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=d5fc9017-f295-4d8b-aab9-0bd7ac2fda46.

pažeidimą (Transporto priemonių vairavimas neturint teisės jų vairuoti ar neturint teisės vairuoti šios rūšies transporto priemonių). Policijos pareigūnas, išnagrinėjęs bylą, nutarime asmenį apkaltino Kelių eismo taisyklių 61.1 punkto (Motorinės transporto priemonės vairuotojas privalo su savimi turėti ir duoti policijos pareigūnui patikrinti Lietuvos Respublikos teritorijoje galiojantį vairuotojo pažymėjimą) pažeidimu ir baudą paskyrė už Administracinių teisės pažeidimų kodekso 124^1 straipsnio 6 dalyje numatytą pažeidimą (Kelių eismo taisyklių pažeidimai, išskyrus numatytuosius šiame kodekse). Vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad administracinėn atsakomybėn traukiamas asmuo buvo nubaustas už kitą pažeidimą, nei buvo apkaltintas administracinio teisės pažeidimo protokole, todėl teisena buvo pažeista. Nurodytasis kaltinimo pakeitimas negali būti pripažintas atitinkantis Administracinių teisės pažeidimų kodekso 284 straipsnio 2 dalies nuostatas.

Šiuo atveju turi būti priimtas nutarimas nutraukti administracinio teisės pažeidimo bylą. Nesuėjus Administracinių teisės pažeidimų kodekso 35 straipsnyje numatytiems terminams, turi būti atliktas papildomas tyrimas ir surašytas naujas administracinio teisės pažeidimo protokolas.

3. Ar pranešta asmenims, dalyvaujantiems nagrinėjant bylą, nagrinėjimo laiką ir vietą.

Administracinių teisės pažeidimų kodeksas nedetalizuoja, kaip turi būti pranešta apie bylos nagrinėjimo laiką ir vietą. Praktikoje, nagrinėjimo laikas ir vieta nurodoma administracinio teisės pažeidimo protokole, ir pažeidėjas apie tai supažindinamas pasirašytinai. Kitiems teisenos dalyviams (nukentėjusiajam, liudytojams ir kt.), dažniausiai apie bylos nagrinėjimo laiką ir vietą nepranešama, išskyrus atvejus, kai byla yra sudėtinga ir tyrimo metu surinktuose dokumentuose įžvelgtini prieštaravimai ir pan. Tačiau, kaip rodo praktika, tiek nukentėjusieji, tiek liudytojai dėl įvairių priežasčių (pvz., nenoras bendrauti su policija, papildomos atvykimo išlaidos, darbas ir kt.) į bylos nagrinėjimą atvyksta labai retai. Bylą nagrinėjančio organo (pareigūno) šaukimu liudytojas privalo atvykti nurodytu laiku, duoti teisingus parodymus, pranešti visa, kas jam žinoma byloje, ir atsakyti į jam duodamus klausimus. Atkreiptinas dėmesys, kad Administracinių teisės pažeidimų kodekso 187 straipsnio 3 dalyje numatyta atsakomybė už policijos pareigūno teisėto reikalavimo atvykti į policiją nevykdymą, tačiau patys pareigūnai šį straipsnį taiko retai (nuo 2006 m. sausio 1 d. iki 2006 m. spalio 31 d. pagal 187 straipsnio 3 dalį administracinėn atsakomybėn patraukti 24 asmenys).

4. Ar reikia išreikalauti papildomą medžiagą.

Jei organas (pareigūnas), nagrinėjantis bylą mato, kad surinkti ne visi įrodymai, nepadarytos reikiamos ekspertizės, nėra būtinų dokumentų, be kurių negalima bylos teisingai išspręsti, jis prieš pradėdamas nagrinėti bylą, turi surinkti trūkstamą medžiagą pats, arba grąžinti ją tyrusiam pareigūnui papildyti. Nuo surinktos medžiagos kokybės labai priklauso, ar byla bus

teisingai, objektyviai ir visapusiškai surinkta. Kiekvienoje sudėtingesnėje byloje būtinai turėtų būti pareigūnų išsamūs tarnybiniai pranešimai, kuriuose nurodytos visos reikšmingos bylai aplinkybės. Pavyzdžiui, nagrinėjant eismo įvykių bylas, didelę reikšmę teisingam bylos nagrinėjimui turi tarnybiniame pranešime nurodyti eismo įvykių dalyvių žodiniai paaiškinimai eismo įvykio vietoje, kadangi po eismo įvykio į policijos įstaigą atvykę vairuotojai paaiškinimuose dažnai nurodo visai kitokias įvykio aplinkybes. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 660 patvirtintos Policijos patrulių veiklos instrukcijos[1] 85.13 punkte nustatyta, kad atvykęs į eismo įvykio vietą policijos pareigūnas privalo surašyti tarnybinį pranešimą, kuriame nurodyti visas eismo įvykio aplinkybes, vairuotojų, nukentėjusiųjų, liudytojų duomenis, rastus daiktus ir pėdsakus, eismo, meteorologines sąlygas ir kt. Praktika rodo, kad dažnai tarnybiniai pranešimai būna tik formalūs ir reikiamos informacijos nagrinėjant bylą nesuteikia. Kaip pavyzdį galima pateikti 2005 m. gruodžio 16 d. Policijos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos gautą A. K. skundą dėl Kretingos r. policijos komisariato pareigūnų veiksmų įforminant bei tiriant eismo įvykį. Išnagrinėjus skundą buvo nustatyta, jog eismo įvykio schemoje nepažymėtas važiuojamosios dalies, kurioje, remiantis eismo dalyvių parodymais, įvyko eismo įvykis, plotis, tarnybiniuose pranešime nenurodytos visos eismo įvykio aplinkybės. Nors liudytojų paaiškinimuose matyti, kad vienas iš vairuotojų eismo įvykio vietoje nepasilikęs nuvažiavo ir įvykio schemoje automobilis nebuvo pažymėtas, policijos pareigūnai nenurodė, kur jiems atvykus, buvo surastas iš įvykio nuvažiavęs automobilis bei ar vairuotojas vykdė Kelių eismo taisyklių reikalavimus pasilikti eismo įvykio vietoje. Nepaisant netinkamai surinktos medžiagos, pareigūnas, nagrinėjantis bylą, išnagrinėjo ją ir neaišku kokiais duomenimis remdamasis (nesant duomenų apie kelio, kuriame sunkiai gali prasilenkti du automobiliai, plotį), nustatė, kad vienas automobilis įvažiavo į priešpriešinio eismo juostą. Pasitraukimas iš eismo įvykio vietos šioje byloje iš viso nebuvo nagrinėjamas.

5. Ar tenkintini, ar atmestini administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens, nukentėjusiojo, jų atstovų pagal įstatymą, advokatų ar kitų įgaliotų atstovų prašymai.

Prašymai gali būti įvairūs: iškviesti liudytojus, paskirti vertėją, atlikti ekspertizę, išreikalauti dokumentus, atidėti bylos nagrinėjimą ir kt. Kai bylą nagrinėja kolegialus organas, prašymų svarstymo rezultatai fiksuojami posėdžio protokole. Tačiau, Administracinių teisės pažeidimų kodeksas nenurodo, kokiame procesiniame dokumente turi būti išspręsti šie klausimai, kai byla nagrinėjama vienasmeniškai, o dažniausiai taip ir yra. Autoriaus nuomone,

[1] Valstybės žinios. 2003, Nr. 23-985; 2005, Nr. 38-1265.

atmesti prašymai visais atvejais turi būti fiksuojami motyvuotu nutarimu.

Išsprendus visus šiuos klausimus galima pereiti prie kitų bylos nagrinėjimo stadijos etapų – surinktų įrodymų tyrimo ir apibendrinimo, veikos teisinio įvertinimo, aplinkybių, reikšmingų nuobaudos parinkimui, nustatymo bei nuobaudos parinkimo.

Šiuose etapuose tiriama ir vertinama faktinė situacija, atrenkama ir analizuojama taikoma norma. Nagrinėjant bylą būtina išsiaiškinti, ar buvo padarytas administracinis teisės pažeidimas, ar šis asmuo kaltas jo padarymu ir trauktinas atsakomybėn, ar yra atsakomybę lengvinančių ar sunkinančių aplinkybių, taip pat kitas aplinkybes, turinčias reikšmės bylai teisingai išspręsti. Bylą nagrinėjantis pareigūnas turi įvertinti įrodymus pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, pilnutiniu ir objektyviu visų bylos aplinkybių viseto išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymu ir teisine sąmone.

Viso ankstesnio darbo rezultatas – nutarimo priėmimas. Jame įvertinami administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens veiksmai, daroma išvada apie jo kaltumą arba nekaltumą, skiriama poveikio priemonė. Nutarimo priėmimo tvarka nustatyta Administracinių teisės pažeidimų kodekso dvidešimt antrame skirsnyje. Šio skirsnio 287 straipsnyje sakoma, kad išnagrinėjęs administracinio teisės pažeidimo bylą, organas (pareigūnas) priima vieną iš tokių nutarimų:

1) skirti administracinę nuobaudą;

2) nutraukti bylą;

3) motyvuotai perduoti bylos nagrinėjimą kitam įgaliotam nagrinėti bylą pareigūnui.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30 straipsnis reikalauja, kad nuobauda būtų skiriama tiksliai laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^2 straipsnis imperatyviai nustato detalias nuobaudų skyrimo taisykles. Pirmiausia, skiriamos baudos dydis nustatomas pagal baudos dydžio sankcijoje minimumo ir maksimumo vidurkį. Jeigu yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių, baudos dydis mažinamas nuo vidurkio iki minimumo, o esant atsakomybę sunkinančių aplinkybių, baudos dydis didinamas nuo vidurkio iki maksimumo. Esant atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių, nuobauda skiriama atsižvelgiant į jų kiekį ir reikšmingumą. Tiek baudos mažinimas, tiek didinimas turi būti motyvuojami nutarime.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnyje nustatyta, kad pareigūnas, nagrinėjantis administracinio teisės pažeidimo bylą, atsižvelgdamas į pažeidimo pobūdį, pažeidėjo asmenybę, atsakomybę lengvinančias aplinkybes (ne tik nustatytas įstatymų), vadovaudamasis teisingumo ir protingumo kriterijais, gali paskirti mažesnę nuobaudą nei sankcijoje numatyta minimali arba paskirti švelnesnę nuobaudą nei numatyta sankcijoje, arba

visai neskirti administracinės nuobaudos. Aplinkybių, kurių pagrindu mažinama, švelninama ar neskiriama nuobauda, buvimas turi būti įrodytas. Toks sprendimas turi būti motyvuotas ir sankcionuotas apylinkės teismo teisėjo.

Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos atkreipė dėmesį, kad atliekant policijos įstaigų veiklos patikrinimus, pastebėta, jog nepagrįstai dažnai ir nesilaikant Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos policijos įstaigos, nagrinėdamos administracinių teisės pažeidimų bylas, savo iniciatyva taiko Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnio nuostatas (statistika pateikiama 2 lentelėje).

2 lentelė. KET bylos, kuriose taikytas ATPK 30^1 str.

Metai	2004 m.	2005 m.	2006 m.10 mėn.
Išnagrinėta bylų dėl Kelių eismo taisyklių pažeidimų (iš jų dėl vairavimo esant neblaiviems)	282 818 (12 787)	307 607 (13 393)	247 272 (3 881)
Nuobauda nepaskirta vadovaujantis ATPK 30^1 str. (iš jų asmenims vairavusiems transporto priemonę esant neblaiviems)	96 (5)	82 (2)	40 (2)
Paskirta švelnesnė nuobauda nei numatyta sankcijoje vadovaujantis ATPK 30^1 str. (iš jų asmenims vairavusiems transporto priemonę esant neblaiviems)	3 646 (1 885)	3 755 (1 750)	2 128 (849)

Panagrinėjus bylas, kuriose taikytas 30^1 straipsnis, galima pastebėti, kad šio straipsnio nuostatos taikomos net nuolat, sistemingai Kelių eismo taisykles pažeidinėjantiems asmenims, teisės vairuoti atėmimas netaikomas asmenims nekartą vairavusiems transporto priemonę esant neblaiviems ir pan. Susidaro situacija, kai vieniems asmenims aplinkybių, kuriomis remiantis taikomas Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnis, pakanka paskirti švelnesnę nei numatyta sankcijoje nuobaudą ar visai jos neskirti, kitiems tų pačių aplinkybių nepakanka.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priimtose nutartyse ne kartą yra pasisakęs, kad tai sietina tik su tam tikrų išskirtinių aplinkybių, kurios gali būti vertinamos asmens, traukiamo administracinėn atsakomybėn, naudai kaip ypač švelninančios jo atsakomybę, konstatavimu. Pavyzdžiui, 2005 m. birželio 10 d. administracinėje byloje Nr. N^{12}-1034–05 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad nuobaudos švelninimo taisyklė gali būti taikoma tik esant kelioms lengvinančioms ar kitoms ypatingoms aplinkybėms, dėl kurių administracinėn atsakomybėn traukiamas asmuo gali būti itin palankiai charakterizuojamas ar jo padaryta veika laikoma iš esmės nepavojinga[1]. 2005 m. rugsėjo 16 d. byloje Nr. N^9-1403–05 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad „nors pažeidėjas savo

[1] http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=79b57672-063f-41e9-8769-c5a2a354cad4.

apeliaciniame skunde prašo pakeisti institucijos nutarimą ir pirmos instancijos teismo nutartį ir neskirti jam teisės vairuoti transporto priemones atėmimo, t. y. taikyti ATPK 30[1] straipsnio nuostatas, tačiau įvertinus ATPK 30[1] straipsnio nuostatą, konstatuotina, jog mažesnės nuobaudos nei sankcijoje numatyta minimali ar švelnesnės nuobaudos nei numatyta sankcijoje skyrimas arba administracinės nuobaudos neskyrimas yra sietini tik su tam tikrų išskirtinių aplinkybių, kurios gali būti vertinamos pažeidėjo naudai kaip ypatingai švelninančios jo atsakomybę, konstatavimu. Pažeidėjo apeliaciniame skunde nurodytos aplinkybės, kad jo darbas yra susijęs su transporto priemonės vairavimu, kad jis turi prižiūrėti savo ligotą motiną, kad jo šeimos materialinė padėtis yra sunki, jie augina tris moksleivius vaikus, negali būti pripažintos išskirtinėmis aplinkybėmis, galinčiomis sąlygoti teisės vairuoti transporto priemones atėmimo neskyrimą. Nors S. D. savo apeliaciniame skunde taip pat nurodo, kad praradus teisę vairuoti transporto priemonę jis ir jo šeima patirs dideles neigiamas pasekmes, tačiau administracinės nuobaudos tikslas (ATPK 20 str.) ir yra sukelti tam tikrų neigiamų pasekmių atsiradimą asmeniui, kuriam taikoma sankcija už teisės pažeidimo įvykdymą, tuo siekiant prevencijos tikslų. Tuo pačiu įstatymas aukščiau iškelia visuomenės interesą, siekiant per prevencinių priemonių taikymą užtikrinti saugų eismą, visuomenės saugumą, o ne asmens, įvykdžiusio teisės pažeidimą, asmeninį interesą, išvengti neigiamų pasekmių, nepatogumų, susijusių su įvykdytu pažeidimu.“[1]

Kaip pavyzdį, kuomet Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnis gali būti taikomas, galima pateikti 2006 m. rugsėjo 28 d. administracinę bylą Nr. N^{15}-1084–2006, kurioje Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, jog „byloje nustatyta, kad kaltininkas nuoširdžiai gailisi bei padėjo išaiškinti pažeidimą, taip pat tai, jog kaltininkas savo noru atlygino nuostolį. Šių dviejų lengvinančių aplinkybių nustatymas, teisėjų kolegijos nuomone, suteikia teismui galimybę taikyti ATPK 30^1 straipsnį ir sumažinti R. K. paskirtos baudos dydį iki 50 (penkiasdešimt) Lt.“[2]

Atsižvelgdamas į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuotą praktiką ir siekdamas užtikrinti policijos įstaigų priimamų nutarimų nagrinėjant administracinių teisės pažeidimų bylas teisėtumą ir pagrįstumą savo iniciatyva taikant kodekso 30^1 straipsnio nuostatas, Lietuvos policijos generalinis komisaras 2006 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. 5-V-515 „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnio nuostatų taikymo“ teritorinių ir specializuotų policijos įstaigų vadovams nurodė užtikrinti, kad:

---

[1] http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=4ab5e96b-de75-45b5-9fbe-0db95d3c04c5.

[2] http://www.lvat.lt/Default.aspx?item=nutart&lang=1.

„1. policijos įstaigos neinicijuotų ATPK 30^1 str. nuostatų taikymą asmeniui, teisės pažeidimo padarymo metu turėjusiam galiojantį teistumą ar esant nustatytai bent vienai ATPK 32 str. nurodytai sunkinančiai aplinkybei arba nustačius, kad asmuo, traukiamas administracinėn atsakomybėn, vengia administracinės atsakomybės (neatliko anksčiau paskirtos nuobaudos);

2. inicijuojant ATPK 30^1 str. nuostatų taikymą prie administracinio teisės pažeidimo bylos visais atvejais būtų pridedama pažyma apie asmens teistumą ir duomenys (pažyma) apie asmens padarytus administracinius teisės pažeidimus;

3. nagrinėjant asmens prašymą (kuris privalo būti užregistruotas policijos įstaigos ar struktūrinio padalinio raštinėje) dėl ATPK 30^1 str. nuostatų taikymo, jame išdėstyti motyvai būtų pagrįsti įrodymais administracinio teisės pažeidimo byloje;

4. nebūtų inicijuojamas asmeniui ATPK 30^1 str. nuostatų taikymas, jei šios nuostatos buvo taikytos anksčiau ir po nuobaudos įvykdymo nepraėję daugiau kaip vieneri metai (nesvarbu kieno iniciatyva).“[1]

Praktika rodo, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nuostatos dėl Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnio taikymo dažnai nesilaiko ir patys teismai. Teisės vairuoti transporto priemones atėmimas yra viena veiksmingiausių priemonių kovojant su Kelių eismo taisyklių pažeidimais. Pvz., Pakruojo r. policijos komisariato Eismo priežiūros poskyrio duomenimis, 2005 m. teismas komisariato paskirtą administracinę nuobaudą – teisės vairuoti transporto priemones atėmimą – pakeitė, t. y. netaikė šios nuobaudos rūšies, 53 iš 74 atvejų (71,6 proc.). Transporto priemonės vairavimas esant neblaiviam ar apsvaigusiam yra vienas pavojingiausių pažeidimų, todėl, autoriaus nuomone, kodekso 30^1 straipsnyje turėtų būti nustatyta, kad šio straipsnio nuostatos nebūtų taikomos asmenims, kurie vairavo transporto priemones neblaivūs ar apsvaigę, vengė neblaivumo ar apsvaigimo patikrinimo.

Taigi, išnagrinėjęs administracinio teisės pažeidimo bylą, pareigūnas surašo nutarimą, kuriam keliami tam tikri reikalavimai, įtvirtinti Administracinių teisės pažeidimų kodekso 286 straipsnyje. Vertinant šio straipsnio nuostatas, galimas nutarimo skaidymas į sąlygines tris dalis: įžanginę, aprašomąją-motyvuojamąją ir rezoliucinę.

Įžanginėje nutarimo dalyje nurodoma nutarimą priėmusio organo (pareigūno) pavadinimas, bylos nagrinėjimo data, žinios apie asmenį, kurio byla nagrinėjama.

Aprašomojoje-motyvuojamojoje dalyje išdėstoma veika, kuri pripažįstama įrodyta, nurodant asmenį ir konkrečias veikos aplinkybes – padarymo vietą, laiką, būdą, kaltės pobūdį,

[1] http://www.policija.lt:84/tadb/isakymai/index.php?sk=0&rub_id=2&irub_id=6.

pažeidimo motyvus. Išdėstomi įrodymai ir išvados dėl nustatytų faktinių aplinkybių, priimamų sprendimų formulavimas ir pagrindimas. Kvalifikuojama veika, nurodant straipsnį ir jo dalį, nurodomos nustatytos sunkinančios ir lengvinančios aplinkybės, taip pat, kaip spręstina dėl paimtų daiktų bei dokumentų.

Rezoliucinėje dalyje nurodomas pažeidėjo vardas ir pavardė, sprendimas dėl pripažinimo asmenį padarius pažeidimą, numatytą atitinkamame Administracinių teisės pažeidimų kodekso straipsnyje, jo dalyje, punkte arba kitame teisės akte, paskirtos nuobaudos rūšis ir dydis, sprendimas dėl paimtų daiktų bei dokumentų. Nutarime taip pat turi būti nurodyta apskundimo tvarka ir terminai.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 290 straipsnis nustato, kad nagrinėjantis bylą organas (pareigūnas), nustatęs priežastis ir sąlygas, padėjusias padaryti administracinius teisės pažeidimus, pateikia įmonių, įstaigų, organizacijų vadovams ir kitiems pareigūnams pasiūlymus imtis priemonių, kad būtų pašalintos tos priežastys ir sąlygos. Šie asmenys per vieną mėnesį nuo pasiūlymo gavimo dienos privalo pranešti pasiūlymą pateikusiam organui (pareigūnui), kokių imtasi priemonių. Šio straipsnio norma tiek bylą nagrinėjančiam organui (pareigūnui), tiek pasiūlymus gavusiems įmonių, įstaigų, organizacijų vadovams ir kitiems pareigūnams – imperatyvi, t. y. vieni įpareigojami teikti siūlymus, kiti – imtis atitinkamų priemonių. Deja, praktikoje šis kodekso straipsnis retai vykdomas, nors pavyzdžiui, nagrinėjant eismo įvykių bylas viena dažniausių eismo įvykio priežasčių – netinkamas eismo organizavimas ar nepatenkinama kelio būklė. Bylą nagrinėjantis pareigūnas dažniausiai apsiriboja siauru bylos ištyrimu, užmiršdamas, jog išaiškinti priežastis ir sąlygas, padedančias padaryti administracinius teisės pažeidimus yra vienas administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos uždavinių. Beje, Lietuvos policijos generalinis komisaras 2005 m. rugsėjo 15 d. nurodyme Nr. 5-N-8 „Dėl eismo situacijos gerinimo šalies keliuose ir policijos įstaigų vadovų atsakomybės organizuojant eismo priežiūrą“[1] teritorinių ir specializuotų policijos įstaigų vadovams nurodė, kad išanalizavus eismo įvykių priežastis, pagal kompetenciją teikti eismo organizavimo funkcijas vykdančioms tarnyboms ir (arba) Saugaus eismo komisijai siūlymus dėl eismo situacijos gerinimo pavojinguose ir avaringuose kelių ruožuose.

Baigus nagrinėti bylą, vadovaujantis Administracinių teisės pažeidimų kodekso 288 straipsnio 2 dalimi, nutarimo nuorašas per tris dienas įteikiamas arba išsiunčiamas asmeniui, dėl kurio nutarimas priimtas, organui, kurio pareigūnas surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą, taip pat nukentėjusiajam.

---

[1] http://www.policija.lt/nuorodos_vid.php.

2.4. Nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose, susijusiose su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, apskundimo stadija bei problemos

Nutarimo apskundimo teisė – tai yra viena svarbiausių teisėtumo ir piliečių teisių apsaugos garantijų. „Tokios galimybės egzistavimas turi didelę prevencinę reikšmę, drausmina tuos, kuriems suteikti įgaliojimai skirti administracines nuobaudas“[1]. Tai efektyvi ir veiksminga priemonė šalinant klaidas ir įstatymų pažeidimus. „Išaiškindamas ir šalindamas bylos tyrimo ir jos nagrinėjimo metu padarytas klaidas, įstatymų pažeidimus, administracinis teismas vykdo institucijų (pareigūnų), tiriančių ir nagrinėjančių administracinių teisės pažeidimų bylas, priežiūrą bei kontrolę, padeda gerinti jų darbo kokybę, siekia užtikrinti, kad vienodai būtų aiškinami ir taikomi įstatymai nurodytose bylose.“[2]

Pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 291 straipsnį ir Administracinių bylų teisenos įstatymo 122 straipsnio 1 dalį nutarimo apskundimo teisė suteikta asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimtas, nukentėjusiajam, organui, kurio pareigūnas surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą ir prokurorui dėl nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose, kurios buvo iškeltos po to, kai buvo atsisakyta kelti baudžiamąją bylą ar baudžiamoji byla nutraukta.

Bylas dėl skundų, kurie paduoti dėl nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose, priimtų administracinių komisijų, savivaldybių seniūnijų kaimo vietovėse seniūnų, policijos ir kitų tam įgaliotų institucijų (pareigūnų) pirmąja instancija nagrinėja apygardos administracinis teismas pagal nutarimą priėmusios institucijos (jos pareigūno) buvimo vietą.

Rajono (miesto) apylinkės teismo (teisėjo) nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje gali būti apskųstas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra apeliacinė instancija ir byloms, kurias išnagrinėjo apygardos administracinis teismas dėl skundų, paduotų dėl nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose.

Skundas gali būti paduotas atitinkamam administraciniam teismui ar nusiųstas jam per instituciją (pareigūną), apylinkės teismą, kuris priėmė nutarimą. Ši institucija, teismas, per tris dienas skundą kartu su byla turi nusiųsti atitinkamam administraciniam teismui.

Įstatymas nustato dešimties dienų terminą skundui paduoti nuo nutarimo priėmimo dienos. Jei terminas praleistas, jis gali būti pareiškėjo prašymu atnaujintas, tačiau tam būtinos svarbios priežastys (pvz., liga, nutarimo nuorašo negavimas ir pan.), patvirtintos įrodymais.

---

[1] Бахрах Д. Н. Административное право. –Москва: НОРМА, 2001. С. 251.

[2] P. Petkevičius. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisena. –Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2003. P. 107.

Kiekvienu konkrečiu atveju, ar priežastys svarbios, sprendžia atitinkamas administracinis teismas. Tuo klausimu priimama nutartis.

Skundo dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje padavimas turi tam tikras teisines pasekmes, t. y. sustabdo nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymą, išskyrus nutarimus skirti įspėjimą ir administracinį areštą, taip pat tais atvejais, kai skiriama bauda paimama administracinio teisės pažeidimo padarymo vietoje. Autoriaus nuomone, išimtis dėl administracinio arešto pažeidžia asmenų teises ir teisėtus interesus, juo labiau, kad administracinis areštas yra pati griežčiausia administracinė nuobauda ir nepagrįstai ją paskyrus gali būti padaryta didelė moralinė ir materialinė žala.

Atrodytų Administracinių teisės pažeidimų kodekso 295 straipsnis nustato baigtinį sąrašą išimčių, kai skundo nustatytu laiku padavimas sustabdo nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymą iki skundo išnagrinėjimo, tačiau kodekse įtvirtinta dar viena išimtis, kai skundo padavimas nesustabdo nuobaudos vykdymo. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 330 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad transporto priemonių, laivų vairuotojai, orlaivio įgulos nariai, skrydžių vadovai ir asmenys, pažeidę medžioklės ar žvejybos taisykles bei atliekantys orlaivių techninę priežiūrą, apsvaigę nuo alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų, laikomi netekę specialiosios teisės nuo nutarimo atimti šią teisę priėmimo dienos. 330 straipsnio 1 dalis reglamentuoja nutarimo atimti specialiąją teisę vykdymo terminų skaičiavimą tik tuo atveju, kai pažeidimus, už kuriuos atimta specialioji teisė, padaro asmenys, apsvaigę nuo alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų. Kitais atvejais minėti terminai skaičiuojami remiantis bendrosiomis administracinių nuobaudų vykdymą reglamentuojančiomis teisės normomis, kurios taikomos visų nuobaudų atžvilgiu. Tokiems asmenims priėmus nutarimą atimti specialiąją teisę negali būti 269 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka pratęsiamas laikino leidimo galiojimas, iki baigsis terminas, nustatytas skundui paduoti, arba iki bus priimtas sprendimas dėl skundo. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 295 straipsnyje ir 330 straipsnio 1 dalyje teisės normos konkuruoja tarpusavyje ir 330 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisės norma laikytina specialiąja 295 straipsnyje įtvirtintos teisės normos atžvilgiu.

Autoriaus nuomone, šie straipsniai yra tarpusavyje nesuderinti, iš jų formuluotės yra sunku suprasti, nuo kada turi būti atimama teisė vairuoti transporto priemones – ar iš karto priėmus nutarimą, ar pasibaigus apskundimo terminui. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 330 straipsnio 1 dalyje nustatyta išimtis turi būti įtvirtinta 295 straipsnyje.

Šiame kontekste galima paminėti dar vieną problemą, susijusią su specialiosios teisės atėmimo termino skaičiavimu. Praktikoje, kai asmuo apskundžia nutarimą administracinio teisės

pažeidimo byloje, išskyrus 330 straipsnio 1 dalyje nustatytą atvejį, termino atimti specialiąją teisę skaičiavimas sustabdomas iki skundo išnagrinėjimo. Tačiau jei nutarimas nėra apskundžiamas, dešimties dienų terminas, skirtas skundo padavimui, į paskirtos specialiosios teisės atėmimo terminą įskaičiuojamas, nors šį laiką asmuo turi laikiną leidimą bei naudojasi teise vairuoti transporto priemones. Tokiu būdu realus specialiosios teisės atėmimo terminas dešimt dienų sutrumpėja.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, nagrinėdamas 2002 m. rugsėjo 20 d. administracinę bylą Nr. I²– 12/2002 (Dėl Kelių eismo taisyklių administracinių teisės pažeidimų bylų tvarkymo ir teisės taikymo instrukcijos 61 punkto atitikimo Administracinių teisės pažeidimų kodekso 295 straipsniui ir 330 straipsnio 1 daliai), konstatavo, kad „Asmuo gali būti laikomas netekusiu specialiosios teisės tik tuo atveju, jei jis realiai šia teise naudotis negali. ATPK 269 str. 4 d. nustato, kad iki baigsis terminas, nustatytas skundui paduoti, arba iki bus priimtas sprendimas dėl skundo, pratęsiamas laikino leidimo vairuoti transporto priemonę galiojimas. Tai reiškia, kad asmuo nurodytais laikotarpiais turi teisę vairuoti transporto priemones.“[1]

Atsižvelgiant į tai, kad asmuo gali būti laikomas netekusiu specialiosios teisės tik tuo atveju, jei jis realiai šia teise naudotis negali, manome, kad specialiosios teisės terminas turėtų būti pradedamas skaičiuoti pasibaigus nustatytam dešimties dienų terminui skundui paduoti.

Išnagrinėjęs bylą dėl skundo, kuris paduotas dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje, pirmosios instancijos teismas priima vieną iš šių sprendimų:

1) palikti nutarimą nepakeistą ir skundo nepatenkinti;

2) panaikinti nutarimą ir bylą nutraukti;

3) panaikinti nutarimą ir paskirti administracinę nuobaudą remiantis teisės aktu, nustatančiu atsakomybę už padarytą teisės pažeidimą. Toks sprendimas priimamas tais atvejais, kai teisės pažeidimo įvykis nekelia abejonių, pažeidimo veika įrodyta, tačiau teismas nustato, kad buvo netinkamai pritaikytas įstatymas. Teismas, atsižvelgdamas į nustatytas bylos aplinkybes, turi teisę pakeisti teisės pažeidimo kvalifikavimą ir paskirti nuobaudą, atitinkančią pažeidimo kvalifikavimą;

4) panaikinti nutarimą ir grąžinti bylą institucijai, įgaliotai surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, įpareigojant ją tinkamai kvalifikuoti padarytą teisės pažeidimą. Toks sprendimas priimamas tais atvejais, kai reikia atlikti papildomą bylos aplinkybių tyrimą ar kai dėl kitų priežasčių teismas nesiima pats keisti veikos kvalifikavimo;

---

[1] http://www.lvat.lt/Default.aspx?item=admprakt.

5) pakeisti nutarimą, paskiriant švelnesnę nuobaudą arba nusprendžiant neskirti administracinės nuobaudos;

6) panaikinti nutarimą, jei nustatyta, kad jį priėmė institucija (pareigūnas), neturinti teisės spręsti tokios bylos. Tokiu atveju bylą išsprendžia pats teismas.

Vienais atvejais teismas priima nutarimą (tai atvejai išvardinti 2, 3 ir 6 punktuose), o kitais – motyvuotą nutartį.

Kaip jau minėta, apylinkių teismų ir apygardų administracinių teismų nutarimai ir nutartys priimti nagrinėjant administracinių teisės pažeidimų bylas apeliacine tvarka gali būti skundžiami Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, kuriame skundai paprastai nagrinėjami rašytinio proceso tvarka. Tačiau teisėjų kolegijai nusprendus, konkreti byla gali būti nagrinėjama žodinio proceso tvarka. Apeliacinės instancijos teismo nutarimai ar nutartys įsiteisėja priėmimo dieną ir kasacine tvarka neskundžiami.

2.5. Nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose, susijusių su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, vykdymo praktika bei problemos

Nutarimų vykdymas – baigiamoji administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos stadija. Ji būtina kiekvienoje išnagrinėtoje administracinio teisės pažeidimo byloje, kai priimamas nutarimas skirti administracinę nuobaudą. Nutarimo vykdymo esmė ta, kad yra praktiškai realizuojamos administracinės nuobaudos. Šios stadijos procese administracinėn atsakomybėn patrauktas asmuo turi pajusti neigiamas asmeninio, moralinio ar materialinio pobūdžio pasekmes. Tai turi auklėti ne tik administracinės teisės pažeidėją, bet ir kitus piliečius, priversti juos ateityje nedaryti pažeidimų. Šie uždaviniai bus įgyvendinti, o administracinė nuobauda bus veiksminga tik tuomet, kai ji bus vykdoma laiku, teisingai ir realiai.

Nutarimų skirti administracines nuobaudas vykdymo tvarką reglamentuoja administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos normos. Pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 304 straipsnio 4 dalį nutarimą skirti administracinę nuobaudą vykdyti nukreipia nutarimą priėmusi institucija (pareigūnas), kuri taip pat sprendžia klausimus, susijusius su nutarimo vykdymu, ir kuriai pavesta nutarimo vykdymo kontrolė.

Administracinių teisės pažeidimų kodeksas numato nutarimų skirti administracinę nuobaudą vykdymo senatį. Kodekso 308 straipsnyje įtvirtinta nuostatą, pagal kurią nutarimas negali būti vykdomas, jeigu jis nebuvo perduotas vykdyti per tris mėnesius nuo priėmimo dienos. Praleidus šį terminą, vėliau nutarimo vykdyti jau nebegalima. Įstatymas nenustato

termino, išskyrus administracinės nuobaudos – administracinio arešto – vienerių metų vykdymo senatį, per kurį, nutarimas dėl administracinės nuobaudos turi būti įvykdytas. Vyriausiasis administracinis teismas, vadovaudamasis Administracinių bylų teisenos įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, siekdamas formuoti vienodą administracinių teismų praktiką taikant įstatymus 2003 m. sausio 22 d. konsultacijoje 26. l-K „Dėl nutarimo skirti baudą vykdymo senaties termino“ išaiškino, jog nutarimas skirti baudą, perduotas vykdyti nepažeidžiant Administracinių teisės pažeidimų kodekso 308 straipsnio l dalyje nustatyto termino, turi būti vykdomas vadovaujantis šio kodekso 312–316 straipsniais, reglamentuojančiais nutarimų skirti baudą vykdymo procesą. Tačiau administracinėn atsakomybėn patraukto asmens teisinė padėtis negali būti blogesnė už padėtį asmens, kurio atžvilgiu buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis baudžiamojoje byloje. Vyriausiasis administracinis teismas konsultacijoje rėmėsi Baudžiamojo kodekso 96 straipsnio l dalies norma, kuri nustato, kad apkaltinamasis nuosprendis nevykdomas, jei jis nebuvo įvykdytas per dvejus metus, kai paskirta bausmė už baudžiamąjį nusižengimą. Baudžiamojo kodekso 96 straipsnio 3 dalis numato, kad jeigu nuteistasis po nuosprendžio įsiteisėjimo vengia atlikti bausmę, senaties eiga sustoja. Šiuo atveju senaties eiga atsinaujina nuo tos dienos, kurią nuteistasis pats atvyko atlikti bausmės ar buvo sulaikytas. Analogiškų taisyklių turi būti laikomasi ir vykdant nutarimą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo. Taigi, negali būti vykdomas nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje, jei nuo jo paskyrimo praėjo daugiau nei du metai.[1]

Autoriaus nuomone, nutarimo skirti administracinę nuobaudą – baudą – vykdymo senatis turėtų būti ilgesnė (pavyzdžiui 5 metai). Praktikoje dažnai pasitaiko atvejų, kai asmuo, pavyzdžiui, už vairavimą esant neblaiviam yra nubaudžiamas keletą kartų (paskiriamos baudos būna apie 5 000 Lt), o paskirtos baudos išieškojimas perduodamas antstoliui, kuris kiekvieną mėnesį paprastai išieško tik po 100 Lt. Tokiu atveju yra tikimybė, kad per ilgesnį terminą bus išieškota visa paskirta bauda.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 314 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad jeigu pažeidėjas nesumoka baudos per šio kodekso 313 straipsnyje nustatytą terminą, nutarimą skirti baudą priėmęs organas (pareigūnas) siunčia šį nutarimą pažeidėjo darbovietei, Valstybinio socialinio draudimo valdybos teritoriniam skyriui arba mokymo įstaigai išskaityti baudos sumą priverstinai iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytomis taisyklėmis. Jeigu asmuo nedirba arba jeigu baudos išieškoti iš pažeidėjo darbo užmokesčio ar

[1] http://www.lvat.lt/?item=konsult_all&lang=1#.

kitokio uždarbio, pensijos ar stipendijos negalima dėl kitų priežasčių, baudą pagal organo (pareigūno) nutarimą skirti baudą išieško teismo antstolis, nukreipdamas išieškojimą į pažeidėjo asmeninį turtą, taip pat į jo dalį bendrojoje nuosavybėje sutinkamai su Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytomis taisyklėmis. Šios įstatymo nustatytos tvarkos organas, paskyręs baudą, turi griežtai laikytis. Vyriausiasis administracinis teismas 2004 m. spalio 12 d. nagrinėdamas administracinę bylą Nr. N^3-904-04 konstatavo, kad nutarimų, kuriais yra paskirtos administracinės nuobaudos, vykdymo procesas yra detaliai reglamentuotas įstatymais, šiuo procesu yra ribojamos asmenų teisės taikant valstybinę prievartą, todėl valstybės institucijos teisėtai gali atlikti tik tokius veiksmus, kurie yra numatyti įstatymais ir laikantis tų veiksmų atlikimo tvarkos. Nutarimų, kuriais yra paskirtos administracinės nuobaudos, vykdymo veiksmai, kurie nenumatyti įstatymais, arba atliekami pažeidžiant įstatymais numatytą tvarką, neturi asmeniui jo teises ribojančios teisinės reikšmės.[1]

Autoriaus nuomone, Administracinių teisės pažeidimų kodekse turėtų būti panaikinta nutarimą priėmusių institucijų bei pareigūnų pareiga rinkti duomenis apie pažeidėjo darbovietę, mokymosi įstaigą ar pensijų skyrių bei siųsti nutarimus vykdyti į šias institucijas. Geranoriškai, per nustatytą terminą, nesumokėjus baudos, nutarimas turėtų būti iš karto perduodamas antstoliams vykdyti. Atsižvelgiant į tai, turėtų būti pratęstas geranoriško baudos sumokėjimo terminas, kuris sudarytų realias galimybes nubaustajam gauti pajamas, reikalingas baudai sumokėti. Toks terminas turėtų būti ilgesnis nei 1 mėn. (socialinės išmokos praktiškai visuomet, o atlyginimai – taip pat gana dažnai mokami vieną kartą per mėnesį). Taip pat šis terminas būtų pakankamas pateikti prašymą baudą skyrusiam pareigūnui dėl baudos mokėjimo išdėstymo. Dubliuojančios vykdymo funkcijos tikslinga atsisakyti atsižvelgiant į tai, jog nei teisinėmis, nei organizacinėmis priemonėmis neužtikrintas jos vykdymas, kadangi institucija ar pareigūnas, persiuntęs nutarimą vykdyti pažeidėjo darbovietei, neturi galimybių kontroliuoti šio nutarimo vykdymą. Be to, nėra numatytos sankcijos už išskaitų nevykdymą atsakingiems asmenims. Atitinkamos institucijos visą dėmesį turėtų skirti savo tiesioginėms pareigoms – administracinių teisės pažeidimų prevencijai ir pažeidimams išaiškinti bei kaltiems asmenims patraukti administracinėn atsakomybėn, tokiu būdu išvengiant funkcijų dubliavimosi. Pažymėtina, jog tais atvejais, kai nutarimą persiunčia išskaitoms vykdyti antstolis, pažeidėjas (skirtingai nei tuomet, kai nutarimą išskaitoms vykdyti perduoda jį priėmęs pareigūnas) turi galimybę siekti išskaitų dydžio sumažinimo (Civilinio proceso kodekso 736 straipsnyje 3 dalyje numatyta, kad jeigu skolininkas išlaiko nedarbingus šeimos narius, esant jo rašytiniam prašymui, antstolio

[1] http://www.lvat.lt/Default.aspx?item=nutart&lang=1.

patvarkymu išskaitoma dalis gali būti mažinama po dešimt procentų kiekvienam išlaikytiniui), t. y. neužtikrinama asmenų teisinių galimybių lygybė iš esmės analogiškoje situacijoje.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 314 straipsnyje numatyta, kad nesant turto, į kurį gali būti nukreiptas baudos išieškojimas, rajono (miesto) apylinkės teismo (apylinkės teismo teisėjo) nutarimu bauda pažeidėjui sutikus gali būti pakeista nemokamais ne ilgesnės kaip 400 valandų trukmės viešaisiais darbais, skaičiuojant vieną nemokamų viešųjų darbų valandą už dešimt litų baudos. Pažeidėjui nesutikus, bauda gali būti pakeista ne ilgesniu kaip trisdešimties parų administraciniu areštu, skaičiuojant vieną arešto parą už dvidešimt litų baudos. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas nenustato termino, per kurį antstolis, neradęs turto, į kurį būtų nukreiptas išieškojimas, turi grąžinti nutarimą jį išdavusiai institucijai. Dėl to praktikoje dažnai institucija, paskyrusi baudą, neturi galimybės laiku inicijuoti baudos pakeitimo nemokamais viešaisiais darbais ar administraciniu areštu. Tokiu būdu nuobaudos tikslai lieka nepasiekti. Autoriaus nuomone, Administracinių teisės pažeidimų kodekse toks terminas turėtų būti nustatytas.

Nutarimas skirti baudą, pagal kurį išieškota visa bauda, su žyma apie įvykdymą per dešimt dienų grąžinamas nutarimą priėmusiai institucijai (pareigūnui).

Nutarimą atimti asmeniui suteiktą specialiąją teisę (teisę vairuoti transporto priemones, teisę skraidyti orlaivio įgulos nariu, teisę medžioti arba užsiimti žvejyba ir t. t.), vykdo tam įgalioti pareigūnai. Nutarimas vykdomas paimant vairuotojo pažymėjimą, medžiotojo, žvejo bilietą ar kitą atitinkamą dokumentą.

Jeigu asmuo, kuriam atimta teisė vairuoti transporto priemonę, vidaus vandenų transporto priemonę arba teisė medžioti ar užsiimti žvejyba, teisės atėmimo laikotarpiu nepadarė teisės pažeidimo, nuobaudą paskyręs organas (pareigūnas) gali, praėjus ne mažiau kaip pusei paskirtojo laiko, pagal visuomeninės organizacijos, darbdavio tarpininkavimą, o kai tokia teisė atimta už tai, kad asmuo padarė teisės pažeidimą būdamas neblaivus arba apsvaigęs nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų, – ir pagal Vyriausybės įgaliotų atlikti medicininę ir švietėjišką atestaciją institucijų pažymą sutrumpinti nurodytos teisės atėmimo terminą (ATPK 329 str.).

Ištyrus administracines bylas, kuriose priimti nutarimai sutrumpinti ar nesutrumpinti teisės vairuoti transporto priemones atėmimo terminą, pastebėta, kad daugeliu atveju, asmenims, pateikusiems įstatyme nurodytus dokumentus bei teisės atėmimo laikotarpiu nepadariusiems teisės pažeidimo, priimamas sprendimas netrumpinti teisės atėmimo termino, nurodant vienintelį motyvą – sutrumpinus teisės atėmimo terminą nebus pasiekti Administracinių teisės pažeidimų kodekso 20 straipsnyje nurodyti administracinės nuobaudos tikslai. Priešingai, galima pastebėti

nutarimų sutrumpinti teisės vairuoti atėmimo terminą, asmenims nuolat šiurkščiai pažeidinėjantiems Kelių eismo taisykles, kuriems ne kartą buvo taikyta nuobauda – teisės vairuoti atėmimas, bei trumpinamas terminas. Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, siekdamas užtikrinti policijos įstaigų priimamų nutarimų teisėtumą ir pagrįstumą, taikant Administracinių teisės pažeidimų kodekso 329 straipsnio nuostatas, bei formuoti ir įgyvendinti vienodą policijos sistemos administracinę praktiką, parengė rekomendaciją dėl klausimų, susijusių su šio straipsnio nuostatų praktiniu taikymu. 2006 rugsėjo 12 d. rašte Nr. 5-S-6442 akcentuota, kad atliekant policijos įstaigų veiklos patikrinimus, pastebėta, kad dažnai administracinių teisės pažeidimų bylose nesilaikoma Administracinių teisės pažeidimų kodekso 329 straipsnio reikalavimų. Policijos departamento manymu, šio straipsnio nuostatų taikymas yra policijos įstaigos teisė, o ne pareiga. Siūloma asmens prašymą tenkinti tik išimtinais atvejais, nustačius ir įvertinus visas įstatyme nustatytas atsakomybę lengvinančias bei kitas įstatyme nenurodytas lengvinančias aplinkybes, asmenį apibūdinančią medžiagą, konstatavus išskirtinai teigiamą pažeidėjo asmenybę, padaryto pažeidimo pobūdį, pavojingumą. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 329 straipsnio nuostatų nerekomenduojama taikyti asmenims, kurie patraukti administracinėn atsakomybėn už ypač šiurkščius Kelių eismo taisyklių pažeidimus, taip pat asmenims teisės padarymo metu esant Administracinių teisės pažeidimų kodekso 32 straipsnyje nustatytoms sunkinančioms aplinkybėms, prašymo nagrinėjimo metu asmeniui turinčiam galiojantį teistumą, nepasibaigus administracinės nuobaudos vykdymui (dėl kito pažeidimo) ar per teisės atėmimo laikotarpį padarius veiką, dėl kurios pradėtas ikiteisminis tyrimas ar pradėta administracinio teisės pažeidimo bylos teisena.

Autoriaus nuomone, nors šia rekomendacija siekiama teigiamų tikslų, tačiau ji neatitinka Administracinių teisės pažeidimų kodekso 329 straipsnio nuostatų. Siekiant praplėsti šiame straipsnyje pateiktų aplinkybių, leidžiančių sutrumpinti teisės vairuoti atėmimo terminą sąrašą arba nustatyti aplinkybes, neleidžiančias sutrumpinti teisės atėmimo termino, turėtų būti pakeistas pats kodekso straipsnis. Nesuprantama šioje rekomendacijoje esanti nuostata netrumpinti teisės atėmimo termino asmeniui, kuris per teisės atėmimo laikotarpį padarė veiką, dėl kurios pradėtas ikiteisminis tyrimas ar pradėta administracinio teisės pažeidimo bylos teisena. Ikiteisminio tyrimo ar administracinio teisės pažeidimo bylos teisenos pradėjimas jokiu būdu neįrodo asmens kaltumo. Taip gali būti pažeistas Konstitucijos 31 straipsnyje įtvirtintas nekaltumo prezumpcijos principas.

Be to, ši rekomendacija prieštarauja Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. kovo 9 d. nutarčiai byloje Nr. N³-389-05. Teismas šioje byloje konstatavo, kad Administracinių teisės pažeidimų kodekso 329 straipsnyje yra nustatytas išsamus sąrašas aplinkybių, kurios yra

reikšmingos sprendžiant specialiosios teisės atėmimo termino sutrumpinimo klausimą. Poįstatyminiu aktu nauji (papildomi) apribojimai asmeniui negali būti sukuriami, o ir esami (esant neaiškumui) negali būti aiškinami, kad tokio aiškinimo pasėkoje asmeniui būtų nustatomi papildomi jo teisių apribojimai.[1]

2003 m. birželio 26 d. Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 2, 3, 6, 12 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymu Nr. IX-1654[2] buvo nustatyti papildomi reikalavimai asmenims, kuriems atimama teisė vairuoti transporto priemones dėl teisės pažeidimo padarymo esant neblaiviam arba apsvaigusiam. Šio įstatymo 12 straipsnio 6 dalis skelbia: „Asmeniui, iš kurio pagal įstatymus teisė vairuoti transporto priemones buvo atimta dėl teisės pažeidimo padarymo esant neblaiviam arba apsvaigusiam nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų, o šios teisės atėmimo laikas baigėsi, vairuotojo pažymėjimas grąžinamas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka po medicininės ir švietėjiškos atestacijos.“ Ši norma taip pat buvo įtvirtinta 2004 m. sausio 29 d. įstatymu Nr. IX-1995[3] pakeitus ir papildžius Administracinių teisės pažeidimų kodekso 330 straipsnį. Šiuo įstatymu 330 straipsnyje taip pat buvo nustatyta pareiga, asmenims, kuriems specialioji teisė buvo atimta vieneriems metams ar ilgesniam laikui, siekiantiems susigrąžinti vairuotojo pažymėjimą nustatyta tvarka išlaikyti kvalifikacinius egzaminus. Tiek medicininė ir švietėjiška atestacija, tiek kvalifikacinių egzaminų išlaikymas įstatyme numatyta kaip sąlyga susigrąžinti dokumentą, tačiau ne atimtą teisę. Dėl šios įstatymo leidėjo nuostatos praktikoje iškyla tam tikra problema. Dauguma asmenų, pasibaigus teisės vairuoti atėmimo terminui, nelaiko kvalifikacinių egzaminų ir vairuoja transporto priemones neatsiėmę vairuotojo pažymėjimų. Pagal galiojantį Administracinių teisės pažeidimų kodeksą toks asmuo gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn pagal 124^1 straipsnio 6 dalį (įspėjimas arba bauda nuo dvidešimties iki keturiasdešimties litų). Tokia pati nuobauda gali būti skiriama ir asmeniui vairavusiam transporto priemonę, kuris pasibaigus teisės vairuoti atėmimo terminui nustatyta tvarka neatliko medicininės ir švietėjiškos atestacijos. Autoriaus nuomone, ši problema galėtų būti išspręsta arba papildant Administracinių teisės pažeidimų kodeksą atitinkamu straipsniu, kuriame būtų numatyta griežtesnė atsakomybė asmenims, kurie vairuoja transporto priemonę pasibaigus teisės atėmimo terminui nustatyta tvarka nesusigrąžinę vairuotojo pažymėjimo, arba nustatyti pareigą atlikti medicininę ir švietėjišką atestaciją bei išlaikyti kvalifikacinius egzaminus siekiant susigrąžinti ne dokumentą, o atimtą teisę.

---

[1] http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=7a092c5e-d8b0-49bb-adea-0b4ac1e0a83c.

[2] Valstybės žinios. 2003, Nr. 70-3166.

[3] Valstybės žinios. 2004, Nr. 25-763.

Dar viena aktuali nutarimų vykdymo problema – užsieniečiai nemokantys jiems paskirtų baudų. Lietuvos teritorijoje Kelių eismo taisykles pažeidžiantys užsienio šalių piliečiai yra tam tikra prasme privilegijuoti prieš vietos gyventojus, kuriems privalu policijos pareigūnų paskirtą baudą sumokėti per 15 dienų. Prasižengę ir baudų nesumokėję užsienio valstybių vairuotojai antstoliams tampa nepasiekiami, vos tik išvyksta iš šalies. Nesant dvišalių ar tarptautinių sutarčių dėl teisinės pagalbos administracinėse bylose, antstoliai neturi jokio teisinio instrumento, kad galėtų imtis priverstinio baudų išieškojimo iš užsieniečių. Lietuvos teisės aktai taip pat nenustato praktinio mechanizmo, kuris užtikrintų užsienio vairuotojams paskirtų administracinių nuobaudų įvykdymą. Remiantis statistiniais duomenimis, vien per 2005 metus už Kelių eismo taisyklių pažeidimus nubausti užsienio piliečiai išvyko nesumokėję 592 590 litų baudų. 2005 metais policijos įstaigos iš viso išnagrinėjo 6 520 vairuotojų užsieniečių administracinių teisės pažeidimų bylų. Už Kelių eismo taisyklių pažeidimus jiems paskirta 995 630 litų baudų, iš kurių surinkta mažiau nei pusė – 403 040 litų, arba 40,5 procentai.

Tuo tarpu artimose kaimyninėse šalyse su eismo saugumui nusižengusiais užsieniečiais elgiamasi nepalyginamai griežčiau. Laikomasi principo, kad nuolatinės gyvenamosios vietos šiose šalyse neturintys užsieniečiai baudas privalo mokėti pažeidimo vietoje. Jeigu užsieniečiai negali atsiskaityti nedelsdami, jiems taikomi įvairūs teisiniai suvaržymai. Iš neatsiskaičiusių pažeidėjų gali būti paimami dokumentai, vertingi asmeniniai daiktai, jie neįleidžiami į valstybės teritoriją.

Lenkijos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse yra numatyta, kad tais atvejais, kai pažeidėjas yra užsienietis, arba asmuo, neturintis nuolatinės gyvenamosios vietos Lenkijoje, jis privalo pareigūnui sumokėti paskirtą baudą grynaisiais įvykio vietoje. Jeigu pažeidėjas neturi su savimi grynųjų pinigų, policijos pareigūnai jį paprastai nuveža iki bankomato arba iki valiutos keityklos ir padeda gauti pinigų. Jeigu užsieniečiui skiriama didelė bauda (dažniausiai taip atsitinka vilkikų vairuotojams, kurie vairuoja neblaivūs) ir vairuotojas negali nedelsdamas jos sumokėti, pagal Lenkijos administracinių teisės pažeidimų kodeksą pareigūnai gali paimti automobilio dokumentus, neleisdami toliau juo disponuoti. Automobilis gali būti nutempiamas arba nuvairuojamas į saugomą policijos aikštelę. Kol nesumokės baudos, toks vairuotojas negali išvažiuoti iš šalies, nes paimami ne tik automobilio, bet ir jo asmens dokumentai. Todėl vairuotojams tenka kreiptis pagalbos į diplomatines atstovybes, susisiekti su pažįstamais savo šalyje ir prašyti atsiųsti pinigų. Jeigu Lenkijos policijos pareigūnų sustabdytas užsienio vairuotojas atsisako mokėti baudą, arba jeigu iškyla konfliktinė situacija, ir yra tikimybė, kad gyvenamosios vietos Lenkijoje neturintis pažeidėjas gali pabėgti iš šalies, jį leidžiama sulaikyti iki teismo posėdžio.

Vokietijos Federacija neturi tarptautinių susitarimų, pagal kuriuos vairuotojams paskirtos piniginės baudos galiotų užsienyje, todėl reikalaujama, kad užsieniečiai baudą sumokėtų pažeidimo vietoje. Atsiskaitoma grynaisiais, banko kortele, arba vairuotojas palydimas kartu iki artimiausio banko, kad pasiimtų pinigų. Jeigu pažeidėjas neatsiskaito, pareigūnai iš automobilio gali paimti kokį nors vertingesnį daiktą, kaip užstatą. Kelių eismo taisyklių pažeidimai Vokietijoje yra baudžiamosios teisės dalis. Pagal Vokietijos baudžiamojo proceso kodekso 132 straipsnį iš įtariamojo, kuris šioje šalyje neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, gali būti reikalaujama sumokėti tokio dydžio užstatą, kad jis padengtų baudą ir proceso vykdymo išlaidas. Nusižengęs užsienietis, pareigūnams privalo nurodyti įgaliotą asmenį, kuris jo vardu gautų korespondenciją Vokietijoje. Jeigu įtariamasis ar kalinamasis šių reikalavimų nepaiso, gali būti areštuota transporto priemonė ir kiti jo turimi daiktai.

Latvijos Respublikos kompetentingos institucijos persiunčia informaciją apie pažeidėją Valstybės sienos apsaugos tarnybai, kurios pareigūnai, patikrinę atvykstančiojo į Latviją duomenis informacinėje bazėje, turi teisę neįleisti atvykstančiojo. Tačiau ne visų užsieniečių asmens dokumentų duomenys yra nuodugniai patikrinami ir nemažai paskirtų baudų lieka nesumokėta.

Už Kelių eismo taisyklių pažeidimus Estijos Respublikoje nubausti užsieniečiai sumoka tik apie 5 procentus paskirtų baudų. Tačiau Estijos policija turi vieningą Baudų registrą, todėl gana dažnai užsienio piliečiai, nesumokėję baudų, būna sulaikomi šios šalies pasienyje, kai kerta valstybės sieną.

Baltarusijos milicija taisykles pažeidusių asmenų vairuotojo pažymėjimus sulaiko ir išduoda laikiną vairuotojo pažymėjimą. Pažymėjimas negrąžinamos tol, kol neišnagrinėjama administracinė byla ir asmuo nesumoka paskirtos baudos.

Autoriaus nuomone, Lietuvoje baudų nesumokėjusiems užsieniečiams taip pat galėtų būti taikomas draudimas įvažiuoti į Lietuvos Respublikos teritoriją. Tam, pirmiausia, turėtų būti pakeistos Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“[1] nuostatos. Žinoma, šis draudimas visų problemų taip pat neišspręstų.

Europos Sąjungoje mėginama spręsti ir kitos nuobaudos rūšies – specialiosios teisės atėmimo – vykdymo problemą. Ši nuobauda nėra veiksminga ją taikant kitos valstybės gyventojams. Paskirta nuobauda galioja tik ją paskyrusios valstybės teritorijoje, o grįžę į savo gyvenamosios vietos valstybę vairuotojai gauna naują vairuotojo pažymėjimą. Europos Parlamento Transporto ir turizmo komiteto 2006 m. rugsėjo 21 d. pranešime dėl Europos kelių

[1] Valstybės žinios. 2004, Nr. 73-2539.

eismo saugumo veiksmų programos laikotarpio vidurio ataskaitos (2006/2112(INI)) teigiama, kad „turi būti sukurtos galimybės bausti už eismo pažeidimus tarpvalstybiniu lygiu. Jeigu vienos šalies piliečiai pažeidė kitos šalies įstatymus, labai svarbu, kad būtų galima juos nubausti ir kad jų bausmė, pvz., vairuotojo pažymėjimo atėmimas, būtų pripažįstama visose valstybėse narėse.“[1]

Siekiant, kad vairuotojai, kuriems atimta vairavimo teisė ne toje valstybėje, kurioje jie paprastai gyvena, o kitoje valstybėje narėje, neišvengtų tokios nuobaudos ir kitose valstybėse narėse 1998 m. birželio 17 d. Tarybos aktu buvo sudaryta Vairuotojų teisių atėmimo konvencija (98/C 216/01)[2]. Pagal šią Konvenciją valstybė, kurioje padaromas pažeidimas, nedelsdama praneša vairuotojo gyvenamosios vietos valstybei apie teisės vairuoti atėmimą, skirtą už nusižengimą dėl Konvencijos priede nurodytų veiksmų, t. y.:

1. Neatsargus arba pavojingas vairavimas (dėl kurio įvyksta arba neįvyksta mirtis, sužalojimas ar sudaromas rimtas pavojus).

2. Sąmoningas nevykdymas vairuotojo pareigų atsitikus eismo nelaimei (pabėgimas iš įvykio vietos).

3. Vairavimas išgėrus ar pavartojus kitų medžiagų, kurios turi įtakos arba mažina protinius ir fizinius vairuotojo sugebėjimus.

4. Atsisakymas atlikti alkoholio ar kvaišalų testą.

5. Leistino greičio viršijimas.

6. Transporto priemonės vairavimas esant atimtai teisei vairuoti.

7. Kiti veiksmai, laikomi nusižengimu, už kurį nusižengimo valstybė yra atėmusi teisę vairuoti šešiems ar daugiau mėnesių arba mažiau nei šešiems mėnesiams, kai taip atitinkamos valstybės narės yra susitarusios dvišaliu susitarimu.

Ši Konvencija nėra įsigaliojusi, kadangi prie jos nėra prisijungęs reikiamas skaičius valstybių narių. Konvencijos neratifikavusi ir Lietuva. Vykdant Konvencijos nuostatas galima būtų pasiekti tam tikrų teigiamų rezultatų, tačiau visiškai veiksminga ji taptų tik tuo atveju, jei būtų sukurta vieninga Europos Sąjungos valstybių narių duomenų bazė apie asmenų turimus vairuotojo pažymėjimus bei paskirtas nuobaudas.

---

[1] http://www.futureofeurope.parlament.gv.at/meetdocs/2004_2009/documents/pr/617/617079/617079lt.pdf.

[2] http://www3.lrs.lt/c-bin/eu/getfmt?C1=e&C2=45062.

IŠVADOS

1. Pagrindiniame administracinių teisės pažeidimų bylų teiseną reglamentuojančiame teisės akte – Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse – nemažai klausimų reglamentuojama neišsamiai, paviršutiniškai, neaiškiai ir prieštaringai, todėl praktikoje iškyla teisės taikymo problemų.

2. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonė – dokumentų paėmimas – neatitinka Konstitucinio Teismo 2001 m. spalio 2 d. nagrinėtoje byloje Nr. 11/2000 priimto sprendimo.

3. Praktikoje naudojami ir poįstatyminiuose teisės aktuose įvardinti atvejai, praplečiantys administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonės – priverstinio transporto priemonės nuvežimo – panaudojimo sąlygas, turi būti įtvirtinti Administracinių teisės pažeidimų kodekse.

4. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos metu surinktų įrodymų dėl padarytų Kelių eismo taisyklių pažeidimų neįtikinamumas ir nepatikimumas sąlygoja priimtų nutarimų šios rūšies bylose apskundimo gausą.

5. Stiprinant teisėtumą bei asmens teisių ir laisvių apsaugos garantijas, siekiant užtikrinti kvalifikuotą administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimą, tikslinga, kad administracinių teisės pažeidimų bylas nagrinėtų tik teismas.

6. Administracinių teisės pažeidimų kodekse neaiški ir dviprasmiška baudos paėmimo pažeidimo padarymo vietoje tvarka.

7. Administracinio teisės pažeidimo bylos pradžia – psichinis, valinis aktas, kuris nėra fiksuojamas išoriškai. Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymas negali būti tapatinamas su administracinio teisės pažeidimo teisenos pradžia.

8. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnio nuostatų taikymas praktikoje dažnai neatitinka teisingumo bei protingumo kriterijų.

9. Praktikoje nesilaikoma Administracinių teisės pažeidimų kodekso 290 straipsnio nuostatos, t. y. bylą nagrinėjantis pareigūnas dažniausiai apsiriboja siauru bylos ištyrimu, užmiršdamas, jog išaiškinti priežastis ir sąlygas, padedančias padaryti administracinius teisės pažeidimus yra vienas administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos uždavinių.

10. Nutarimo skirti administracinę nuobaudą – administracinį areštą – vykdymo nesustabdymas apskundus nutarimą, pažeidžia asmenų teises ir teisėtus interesus.

11. Praktikoje taikomas termino atimti specialiąją teisę skaičiavimas neatitinka Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimo 2002 m. rugsėjo 20 d. nagrinėtoje administracinėje byloje Nr. I²– 12/2002.

12. Nutarimo skirti administracinę nuobaudą – baudą, vykdymo senaties terminas, apibrėžtas tik Vyriausiojo administracinio teismo išaiškinimu (2 metai), bet ne Administracinių teisės pažeidimų kodekse. Šis terminas dažnai nesuteikia galimybės išieškoti visos paskirtos baudos, kurios suma yra didelė.

13. Atitinkamos institucijos visą dėmesį turėtų skirti savo tiesioginėms pareigoms – administracinių teisės pažeidimų prevencijai ir pažeidimams išaiškinti bei kaltiems asmenims patraukti administracinėn atsakomybėn. Baudos išieškojimas – antstolių funkcija.

14. Galiojantys įstatymai nenumato efektyvių nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo užtikrinimo priemonių Kelių eismo taisykles Lietuvos teritorijoje pažeidžiantiems užsienio šalių gyventojams.

15. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 330 straipsnyje nustatytos vairuotojo pažymėjimo grąžinimo, pasibaigus specialiosios teisės atėmimo terminui, tvarkos vykdymas neužtikrintas atitinkamomis teisinėmis priemonėmis.

16. Pareigos transporto priemonių savininkams žinoti kam perduotas naudotis jo automobilis, bei atsakomybės už šios pareigos nevykdymą galiojančiuose teisės aktuose nebuvimas, sąlygoja didelį administracinių teisės pažeidimų, susijusių su Kelių eismo taisyklių pažeidimais, neišaiškinamumą.

PASIŪLYMAI

1. Administracinių teisės pažeidimų kodekso dvidešimtą skirsnį papildyti straipsniu, kuriame būtų apibrėžta specialisto, kaip administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos dalyvio, sąvoka, jo teisės bei pareigos. Atitinkamai pataisyti ir 277 straipsnio 1 dalį nustatant, kad teisę skirti ar gauti ekspertizės aktą turi ir pareigūnas tiriantis administracinį teisės pažeidimą.

2. Atsisakyti administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonės – vairuotojo pažymėjimo ar transporto priemonės registracijos liudijimo paėmimo, atitinkamai pakeičiant, su specialiosios teisės atėmimu susijusius Administracinių teisės pažeidimų kodekso straipsnius.

3. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnyje nustatyti, kad administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonė – transporto priemonės priverstinis nuvežimas – gali būti taikoma ir asmenį nušalinus nuo vairavimo.

4. Administraciniams teisės pažeidimams fiksuoti bei prevencijai praktikoje naudoti modernias pažeidimų fiksavimo priemones.

5. Palaipsniui administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo funkciją perduoti teismams, kitoms institucijoms paliekant pažeidimo fiksavimo funkciją.

6. Administracinių teisės pažeidimų kodekse nustatyti galimybę pareigūnams skiriamą baudą už Kelių eismo taisyklių pažeidimus paimti pažeidimo padarymo vietoje tik tuo atveju, jei pažeidėjas yra užsienietis.

7. Administracinių teisės pažeidimų kodekse įtvirtinti nuostatą, jog administracinio teisės pažeidimo tyrimo pradžia turi būti fiksuojama procesiniuose dokumentuose.

8. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 225 straipsnio 2 dalies 2 punkte įtvirtinti analogišką šio straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatą, jog nuobaudą gali skirti tam įgalioti policijos pareigūnai, nekonkretizuojant jų turimo laipsnio ar užimamų pareigų.

9. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 330 straipsnio 1 dalyje nustatytą išimtį (specialiosios teisės atėmimo terminų skaičiavimas, kai pažeidimą padaro neblaivus ar apsvaigęs asmuo) įtvirtinti šio kodekso 295 straipsnyje.

10. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 308 straipsnyje nustatyti konkretų nutarimo dėl paskirtos nuobaudos – baudos – vykdymo senaties terminą.

11. Administracinių teisės pažeidimų kodekse panaikinti nutarimą priėmusių institucijų bei pareigūnų pareigą rinkti duomenis apie pažeidėjo darbovietę, mokymosi įstaigą ar pensijų skyrių bei siųsti nutarimus vykdyti į šias institucijas. Geranoriškai, per nustatytą terminą, kuris turėtų būti pailgintas, nesumokėjus baudos, nutarimas iškarto perduodamas antstoliams vykdyti.

12. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 329 straipsnyje praplėsti aplinkybių, leidžiančių sutrumpinti teisės vairuoti atėmimo terminą, sąrašą.

13. Pakeisti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatas, nustatant draudimą įvažiuoti į Lietuvos Respublikos teritoriją baudų nesumokėjusiems užsieniečiams.

14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintose Transporto priemones vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nustatymo taisyklėse įtvirtinti nuostatą, leidžiančią policijos specialiųjų akcijų metu transporto priemonių vairuotojus tikrinti alkoholio kiekio matuokliu ar taikyti kitas greito tyrimo priemones ir nesant neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo požymių.

15. Administracinių teisės pažeidimų kodekse numatyti sankciją už transporto priemonės vairavimą, pasibaigus paskirtajam specialiosios teisės atėmimo terminui, nustatyta tvarka nesusigrąžinus vairuotojo pažymėjimo.

16. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnyje nustatyti, kad šio straipsnio nuostatos netaikomos asmenims, kurie vairavo transporto priemones neblaivūs ar apsvaigę, vengė neblaivumo ar apsvaigimo patikrinimo.

17. Kelių eismo taisyklėse nustatyti pareigą transporto priemonės savininkui žinoti (užsirašyti duomenis ir pan.), kam perduotas naudotis jo automobilis. Administracinių teisės pažeidimų kodeksą atitinkamai papildyti straipsniu, numatančiu atsakomybę už šios pareigos nevykdymą.

Literatūra

I. **Specialioji literatūra**

1. Andruškevičius A. Administracinės teisės principai ir normų ribos. –Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2004.

2. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. –Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.

3. Garmus A., Kurapka E., Cėplas A. Teismo medicina. –Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 2000.

4. Mikelėnas V. Administracinė justicija: praeitis, dabartis, perspektyvos. Teisė ir persitvarkymas. –Vilnius, 1989.

5. Mykolo Romerio universitetas. Lietuvos administracinė teisė. Bendroji Dalis. –Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2005.

6. Petkevičius P. Administracinė atsakomybė. –Vilnius: Justitia, 1996.

7. Petkevičius P. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisena. –Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2003.

8. Šedbaras S. Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje. Monografija. –Vilnius: Justitia, 2006.

9. Šedbaras S. Administracinė atsakomybė. –Vilnius: Justitia, 2005.

10. Vaišvila A. Teisės teorija. Antras leidimas. –Vilnius: Justitia, 2004.

11. Агапов А. Б. Административная ответсвенность. –Москва: Статут, 2000.

12. Алехин А. П., Кармолицкий А. А., Козлов Ю. М. Административное право Российской Федераций. –Москва, 1997.

13. Бахрах Д. Н., Ренов Э. Н. Производство по делам об административных правонарушениях. –Москва, 1989.

14. Бахрах Д. Н. Административное право. –Москва: НОРМА, 2001.

II. **Periodinė literatūra**

15. Sinkevičius V. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos ribos. Konstitucija XXI amžiuje. //Jurisprudencija. 2002, t.30 (22); P. 132.

16. Šedbaras S. Kai kurių administracinio proceso sampratos aspektai // Jurisprudencija, 2002, t. 31(23); P. 95-104.

17. Šedbaras S. Kai kurių administracinio proceso vidinės struktūros elementų problemos // Jurisprudencija, 2002, t. 32(24); P. 41-53.

18. Žilinskas D. Administracinės teisės taikymas Lietuvos policijos veikloje: probleminis aspektas. //Jurisprudencija. 2001, t. 23(15). P. 148 –161.

III. Kita literatūra

19. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014; 1996, Nr. 64-1501, Nr. 122-2863.

20. Lietuvos Respublikos administracinės teisės pažeidimų kodeksas.

21. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas.

22. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas.

23. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas.

24. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 13-308, Nr. 36-1067, Nr. 60-1955; 2000, Nr. 85-2566.

25. Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2883; 2002, Nr. 123-5543; 2003, Nr. 38-1715; 2003, Nr. 70-3166; 2004, Nr. 73-2526; Nr. 86-3207.

26. Policijos veiklos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 90-2777.

27. Vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymas. Vidaus tarnybos STATUTAS. // Valstybės žinios. 2003, Nr. 42-1927.

28. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 73-2539.

29. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 12 d. nutarimas Nr. 452 „ Dėl Transporto priemones vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nustatymo taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 56-2000.

30. Kelių eismo taisyklės. “// Valstybės žinios. 2003, Nr. 7-263; 2004, Nr. 142-5197, Nr. 155-5646, Nr. 187-6980; 2006, Nr. 108-4115.

31. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymas Nr. 660 „Dėl Policijos patrulių veiklos instrukcijos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 23-985; 2005, Nr. 38-1265.

32. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2005 m. liepos 25 d. įsakymas Nr. 5-V-462 „Dėl Kelių eismo taisyklių administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo instrukcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr. 94-3524.

33. Lietuvos policijos generalinis komisaro 2006 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. 5-V-515 „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30^1 straipsnio nuostatų taikymo“.

34. Lietuvos policijos generalinis komisaras 2005 m. rugsėjo 15 d. nurodymas Nr. 5-N-8 „Dėl eismo situacijos gerinimo šalies keliuose ir policijos įstaigų vadovų atsakomybės organizuojant eismo priežiūrą“.
35. White Paper. European transport policy for 2010: time to decide. European Commission //http://ec.europa.eu/transport/white_paper/documents/doc/lb_texte_complet_en.pdf.
36. Verona Declaration. Verona, 24 October 2003
// http://www.infrastrutturetrasporti.it/page/standard/mop_all.php?p_id=01187.
37. Commission Recommendation of 6 April 2004 on enforcement in the field of road safety (2004/345/EC)
// http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2004/l_111/l_11120040417en00750082.pdf.
38. Europos Parlamento Transporto ir turizmo komiteto 2006 m. rugsėjo 21 d. pranešimas dėl Europos kelių eismo saugumo veiksmų programos laikotarpio vidurio ataskaitos (2006/2112(INI))
//http://www.futureofeurope.parlament.gv.at/meetdocs/2004_2009/documents/pr/617/617079/617079lt.pdf.

III. Teismų praktika

39. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. spalio 2 d. nutarimas Nr. 11/2000 byloje „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2001, Nr. 85-2977.
40. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2002 m. rugsėjo 22 d. konsultacija Nr. 4-93 „Dėl ekspertizės ar specialisto išvados“ // http://www.lvat.lt/4_konsult/konsult.aspx?id=14.
41. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. balandžio 13 d. byla Nr. N^{9}-62–461/2006 // http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=d5fc9017-f295-4d8b-aab9-0bd7ac2fda46.
42. Lietuvos vyriausiojo administracinis teismo konsultacija Dėl pareigūno tarnybinio pranešimo vertinimo 2001 m. spalio 5 d., Nr. 122 Biuletenis Nr. 2, p. 320 // http://www.lvat.lt/?item=konsult_all&lang=1
43. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. sausio 6 d. byla Nr. N^{12}-27–05 // http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=1891cfa4-9801-4e95-87d7-147bf031578d.
44. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2000 m. rugsėjo 22 d. konsultacija Nr. 4–93 // http://www.lvat.lt/?item=konsult_all&lang=1.
45. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. balandžio 13 d. byla Nr. N^{9}-62–461/2006 // http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=d5fc9017-f295-4d8b-aab9-0bd7ac2fda46.
46. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. birželio 10 d. byla Nr. N^{12}-1034–05 // http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=79b57672-063f-41e9-8769-c5a2a354cad4.

47. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. rugsėjo 16 d. byla Nr. N^{9}-1403–05 // http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=7a092c5e-d8b0-49bb-adea-0b4ac1e0a83c.

48. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. rugsėjo 28 d. byla Nr. N^{15}-1084–2006 // http://www.lvat.lt/Default.aspx?item=nutart&lang=1.

49. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2002 m. rugsėjo 20 d. byla Nr. I²–12/2002 „Dėl Kelių eismo taisyklių administracinių teisės pažeidimų bylų tvarkymo ir teisės taikymo instrukcijos 61 punkto atitikimo Administracinių teisės pažeidimų kodekso 295 straipsniui ir 330 straipsnio 1 daliai“// http://www.lvat.lt/Default.aspx?item=admprakt.

50. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. sausio 22 d. konsultacija 26.l-K „Dėl nutarimo skirti baudą vykdymo senaties termino“ // http://www.lvat.lt/?item=konsult_all&lang=1#.

51. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. spalio 12 d. byla Nr. N^{3}-904–04 // http://www.lvat.lt/Default.aspx?item=nutart&lang=1.

52. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. kovo 9 d. byla Nr. N³-389-05 // http://www.lvat.lt/getdocument.aspx?id=7a092c5e-d8b0-49bb-adea-0b4ac1e0a83c.

SANTRAUKA

Europos Sąjungos valstybės narės iki 2010 metų įsipareigojo žuvusiųjų eismo įvykiuose skaičių sumažinti dvigubai. Dauguma valstybių jau pasiekė teigiamų rezultatų mažindamos aukų skaičių eismo nelaimėse. Tuo tarpu Lietuvoje eismo įvykių ir žuvusiųjų juose ne tik nemažėja, bet mūsų šalis praėjusiais metais, t. y. 2005 m., tapo avaringiausia valstybe Europos Sąjungoje. Tragiška padėtis Lietuvos keliuose tapo viena aktualiausių šių dienų problemų, kuri pastaruoju metu įvardijama kaip grėsmė nacionaliniam saugumui. Eismo saugumo sistema gali būti nagrinėjama, pirmiausia, atsižvelgiant į pagrindinius jos komponentus: eismo aplinką, transporto priemones, eismo dalyvius, teisės aktus, numatančius teisės normas, ir atsakomybę. Būtent pastarasis, eismo įvykius ir jų pasekmes įtakojantis, komponentas analizuojamas šiame darbe. Netobula ir galutinai nesuformuota eismo saugumą reglamentuojanti teisinė bazė yra viena iš avaringumo priežasčių. Pagrindinis dėmesys darbe skiriamas administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos problemoms. Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos reglamentavimas dažnai yra neaiškus, dviprasmiškas bei nenuoseklus. Dėl neaiškaus reglamentavimo praktikoje teisės normos taikomos skirtingai, daromos klaidos, dėl kurių neteisingai baudžiami asmenys ar formuojamas nebaudžiamumo principas, daromas neigiamas poveikis įstatymų autoritetui visuomenėje. Netobulas įstatymas toleruoja eismo taisyklių pažeidimus keliuose. Kelių eismo pažeidimas vienu atveju yra administracinis teisės pažeidimas, kitu atveju lygiai toks pats pažeidimas, tačiau sukėlęs skaudžias pasekmes, tampa baudžiamuoju nusižengimu ar nusikaltimu. Šiame darbe autorius administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos teorijos kontekste nagrinėja praktinėje policijos, t. y. institucijos, kurios vienas pagrindinių uždavinių yra eismo priežiūra bei kuri per metus vidutiniškai išnagrinėja 300 000 administracinių teisės pažeidimų bylų, veikloje iškylančias problemas dėl netinkamo teisės aktų reglamentavimo, analizuoja teisminę praktiką. Atsižvelgdamas į praktines problemas bei teismo sprendimus, autorius siūlo atitinkamai tobulinti Administracinių teisės pažeidimų kodeksą bei kai kuriuos kitus teisės aktus. Tinkamai sureguliuota teisinė bazė – vienas svarbiausių eismo įvykių mažėjimą sąlygojančių veiksnių.

SUMMARY

The European Union member states target is to reduce the number of road deaths by a half by 2010. For the attainment of this concerted purpose many countries reach impressive results, but traffic accidents are not reduced in Lithuania and this country became the state with most casualty rate in traffic accidents in European Union. Tragically situation in Lithuanian roads became one of the most topical problem which called the danger to national safety. The system of traffic safety first off all could be approached considering to the main its component: traffic surroundings, vehicles, traffic participants and a legal rule. Exactly last-mentioned component, which influences the number of traffic accidents and its results, is analysed in this work. Imperfect and incomplete law base which regulates traffic safety is one of the reason of traffic accidents. Particular attention in this work is payed to the problems of legal proceeding in administrative law transgression cases. Regulation of legal proceeding in administrative law transgression cases often is unclear, equivocal and inconsistent. In case of unclear regulation a legal rule is applied differently and mistakenly in practice, so persons are wrong punishing, moulding impunity and the law gets negative impact. Imperfect law tolerates traffic violations on the road. Traffic offence in one case is administrative law offence, in other case the same offence with serious result is crime. In the context of legal proceeding in administrative law transgression cases author analyses the practical problems of police, the institution which one of the main task is traffic supervision and which consider about 300 000 cases of an administrative offence of the law per year, by reason of law unclear regulation, analyse judicial practice. Considering to practical problems and court decisions author suggest accordingly to improve the Code of Administrative Offences and some other legal rules. The perfect legal rules – one of the main reasons to reduce the traffic accidents.

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ KODEKSO 30[1], 128, 225, 262, 269, 295, 313, 314 IR 326 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO BEI KODEKSO PAPILDYMO 124[(5)] STRAIPSNIU ĮSTATYMAS

2006 m. d.

Vilnius

(Žin., 1985, Nr. 1-1, Nr. 16-178, Nr. 33-370; 1989, Nr. 20-228; 1992, Nr. 21-610; 1994, Nr. 58-1132, Nr. 69-1732; 1995, Nr. 36-886; 1997, Nr. 94-2359; 1999, Nr. 106-3061, Nr. 101-2906; 2000, Nr. 22-552, Nr. 41-1164, Nr. 54-1557, Nr. 92-2866; 2001, Nr. 45-1571; 2002, Nr. 33-1257, Nr. 75-3214, Nr. 123-5526, Nr. 124-5623; 2003, Nr. 28-1126, Nr. 74-3421, Nr. 102-4581, Nr. 112-4997; 2004, Nr. 25-763, Nr. 68-2368, Nr. 72-2491, Nr. 115-4275, Nr. 134-4840, Nr. 135-4896, Nr. 166-6060, Nr. 171-6317; 2005, Nr. 18-576, Nr. 47-1553, Nr. 83-3040, Nr. 137-4911 Nr. 143-5167; 2006, Nr. 73-2759, Nr. 119-458)

1 straipsnis. 30[(1)] straipsnio pakeitimas

Pakeisti 30[(1)] straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Šio straipsnio nuostatos netaikomos asmenims, kurie vairavo transporto priemones neblaivūs ar apsvaigę nuo narkotikų arba vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų, vengė apsvaigimo patikrinimo.“

2 straipsnis. Kodekso papildymas 124 [(5)] straipsniu

Kodeksą papildyti 124 [(5)] straipsniu:

„124 [(5)] straipsnis. Transporto priemonės savininko pareigos žinoti kam perduota naudotis transporto priemonė nevykdymas

Kelių eismo taisyklėse nustatytos pareigos transporto priemonės savininkui žinoti, kam perduota naudotis transporto priemonė nevykdymas,–

užtraukia baudą transporto priemonių savininkams nuo trijų šimtų iki penkių šimtų litų.“

3 straipsnis. 128 straipsnio papildymas 4 dalimi

Papildyti 128 straipsnį 4 dalimi:

„Transporto priemonių vairavimas, pasibaigus paskirtajam specialiosios teisės atėmimo terminui, nustatyta tvarka nesusigrąžinus vairuotojo pažymėjimo, –

užtraukia baudą nuo trijų šimtų iki penkių šimtų litų.“

4 straipsnis. 225 straipsnio 2 dalies 2 punkto pakeitimas

225 straipsnio 2 dalies 2 punkte vietoj žodžių „policijos pareigūnai, kuriems pavesta atitinkamų taisyklių priežiūra, – policijos vyriausiasis komisaras, vyresnysis komisaras, komisarai, komisarai inspektoriai, vyresnieji inspektoriai – baudą, teisės vairuoti transporto priemones atėmimą ir daiktų, kurie buvo administracinio teisės pažeidimo padarymo įrankis arba tiesioginis objektas, konfiskavimą“ įrašyti žodžius „įgalioti policijos pareigūnai, kuriems pavesta atitinkamų taisyklių priežiūra“, po žodžio „konfiskavimą“ išbraukti žodžius „kiti tam įgalioti policijos pareigūnai – baudą iki dviejų šimtų litų“ ir jį išdėstyti taip:

„2) už šio kodekso 81, 82 straipsniuose (dėl pažeidimų automobilių transporte), 123–128 straipsniuose, 130 straipsnio pirmojoje dalyje, 131–134, 145–147, 149, 160, $160^{(1)}$, $160^{(2)}$, 169 straipsniuose, 187 straipsnio trečiojoje ir ketvirtojoje dalyse, $187^{(8)}$ straipsnyje numatytus administracinius teisės pažeidimus – įgalioti policijos pareigūnai, kuriems pavesta atitinkamų taisyklių priežiūra.“

5 straipsnis. 262 straipsnio 2 dalies pakeitimas

Pakeisti 262 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Protokolas nesurašomas tais atvejais, kai užsienio valstybių vairuotojas neginčija padaryto kelių eismo taisyklių pažeidimo ir jam skiriama ne didesnė kaip dviejų šimtų litų bauda (82 straipsnis, 123 straipsnio pirmoji dalis, 124 straipsnio pirmoji, antroji ir trečioji dalys, $124^{(1)}$ straipsnio pirmoji, antroji, trečioji, ketvirtoji ir šeštoji dalys, 131 straipsnio pirmoji ir penktoji dalys, $132^{(1)}$ ir 134 straipsniai).“

6 straipsnis. 269 straipsnio 4 ir 7 dalių pakeitimas

1. Pakeisti 269 straipsnio 4 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Padarius pažeidimą, už kurį pagal šį kodeksą priimamas nutarimas atimti teisę vairuoti transporto priemonę, vidaus vandenų transporto priemonę, įsiteisėjus nutarimui iš vairuotojo paimamas vairuotojo pažymėjimas (vidaus vandenų transporto specialisto laipsnio diplomas, kvalifikacijos liudijimas arba laivavedžio pažymėjimas).

2. Pakeisti 269 straipsnio 7 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Padarius pažeidimus, numatytus šio kodekso $124^{(1)}$ straipsnyje (transporto priemonės stovėjimas ant šaligatvio, kai nėra tai leidžiančių kelio ženklų, stovėjimas ant vejos, pėsčiųjų

(dviračių) tako, stovėjimas geležinkelio pervažose ir 50 metrų kelio ruože prieš jas ir už jų, tuneliuose, ant tiltų, viadukų ir po jais, pėsčiųjų perėjose ir arčiau kaip 5 metrai prieš jas, kitose vietose, kur tai trukdo transporto ar pėsčiųjų eismui), 126 straipsnyje (transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams neblaiviems arba apsvaigusiems nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų), 127 straipsnio 2 dalyje (Kelių eismo taisyklių pažeidimas, sukėlęs kitų asmenų nežymų kūno sužalojimą, padarytas neblaivaus arba apsvaigusio nuo narkotikų arba vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų asmens), 128 straipsnyje (transporto priemonių vairavimas neturint teisės vairuoti), 129 straipsnyje (transporto priemonių vairavimas neblaivių ar apsvaigusių nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų asmenų, neturinčių teisės vairuoti), $132^{(1)}$ straipsnyje (transporto priemonių stovėjimo tvarkos gyvenamosiose zonose ir kiemuose nesilaikymas), jei tai trukdo transporto ar pėsčiųjų eismui arba kitaip pažeidžia kitų asmenų teises, policijos pareigūnai turi teisę priverstinai nuvežti transporto priemonę Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.“

7 straipsnis. 295 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 295 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„**295 straipsnis. Nutarimo vykdymo sustabdymas dėl padavimo**

Skundo nustatytu laiku padavimas sustabdo nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymą iki skundo išnagrinėjimo, išskyrus nutarimus skirti šio kodekso 23 straipsnyje numatytą nuobaudą, 330 straipsnio 1 dalyje nustatytą atvejį, taip pat tais atvejais, kai skiriama bauda paimama administracinio teisės pažeidimo padarymo vietoje.“

7 straipsnis. 313 straipsnio 1 dalies pakeitimas

313 straipsnio 1 dalyje vietoj žodžių „penkiolika dienų“ įrašyti žodžius „du mėnesius“ ir šią dalį išdėstyti taip:

„Baudą pažeidėjas turi sumokėti ne vėliau kaip per du mėnesius nuo nutarimo skirti baudą įteikimo jam dienos, o apskundus tokį nutarimą – ne vėliau kaip per du mėnesius nuo pranešimo apie skundo nepatenkinimą dienos.“

8 straipsnis. 314 straipsnio 1 ir 2 dalių pakeitimas

1. Pakeisti 314 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Jeigu pažeidėjas nesumoka baudos per šio kodekso 313 straipsnyje nustatytą terminą, nutarimą skirti baudą priėmęs organas (pareigūnas) siunčia šį nutarimą antstoliui vykdyti.“

2. Pakeisti 314 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Jeigu nepilnametis neturi savo turto ar jo dalies bendroje nuosavybėje, bauda išieškoma iš jo tėvų arba globėjų (rūpintojų).“

9 straipsnis. 326 straipsnio 3 dalies pakeitimas

Pakeisti 326 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Jeigu vairuotojas, iš kurio atimta teisė vairuoti transporto priemonę, vengia atiduoti policijai vairuotojo pažymėjimą, šio kodekso 225 straipsnio antrosios dalies 2 punkte nurodyti policijos pareigūnai pratęsia šios teisės atėmimą tam laikui, per kurį buvo neteisėtai naudotasi vairuotojo pažymėjimu.“

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS